

Lamed

List za radoznale
Izabrao i priredio Ivan L Ninić

Godina 17

Broj 11

Novembar 2024.

Mario Kopic

Spinozina ljubav

Animi tamen non armis, sed amore et generositate vincuntur. (Ipak se duše ne pobjeđuju oružjem nego ljubavlju i plemenitošću.)

Tako je napisao Baruh (Benedikt, „blagoslovljeni“) de Spinoza u dodatku četvrtome dijelu svoje posmrtno objavljene *Etike dokazane geometrijskim redom*. Sabrano je u ovoj kratkoj rečenici upečatljivo životno iskustvo jednoga od najosebujnijih mislilaca u povijesti.

A pod tim upečatljivim životnim iskustvom nemamo poglavito na umu, kao što smo dugo mislili, njegovo izopćenje, odnosno ekskomunikaciju, koja zapravo nije ništa drugo do mit.

Prema najraširenijoj verziji tog mita, 27. jula 1656. godine rabinski organi amsterdamske zajednice „ekskomunicirali su“, jezovitom ceremonijom, održanom pod svodom sinagoge Houtgracht, dvadeset trogodišnjeg Benta d'Espinozu, registri-ranog pod jevrejskim imenom Baruh. Prizor je poprimio simboličku vrijednost: to je navodno vrhunac sukoba između slobodne misli i rigidne jevrejske ortodoksije, između otvorenosti nauke i netolerancije religije. Osuda Galilea i „ekskomunikacija“ Spinoze označit će tako kraj jedne mračne epohe, inaugurirajući modernost. Iako ponekad opisivana veoma detaljno, uključujući crne svijeće, žalobne glasove, zvuk šofara, sama scena „ekskomunikacije“ zapravo se nikada nije dogodila. Plod fantazije, nimalo bezazlene, jest i sama „ekskomunikacija“. Od čega je uostalom Spinoza trebao biti „ekskomuniciran“? Za razliku od Katoličke crkve, judaizam nema niti središnju vlast niti teološku dogmu na temelju koje bi se moglo spriječiti primanje sakramenata „pričesti“. Prema istraživanjima provedenim posljednjih godina, može se reći da je u maloj prostoriji (vijećnici) pored sinagoge, *parnasim*, laička vlast, vođe okupljene u *ma'amad*, vijeće zajednice, pročitan tekst na hebrejskom, koji je bio izgubljen, a

čiju su kopiju pohranili na portugalskom: zbog njegovih *horrendas heregias*, „užasnih herezija“, članovima amsterdamske zajednice zabranjeni su bilo kakvi daljnji odnosi s Bentom Spinozom. Zabrana se, pak, nije poštovala. Sa svoje strane, Spinoza, koji nije prisustvovao čitanju, poslao je tekst na španjolskom da se obrani, *Apologiju*, od koje nije ostalo ni traga, ali koja se zacijelo morala podudarati s njegovim poznatim *Teološko-političkim traktatom*. Sam događaj nije imao odjeka. Zajednica je napredovala i cvjetala bez mladog buntovnika, koji se nastavio družiti sa svojim starim prijateljima i razvijati svoje „heretičke misli“. Konkretni motiv za tu mjeru zabrane ostaje nejasan: možda se Spinoza odlučio otresti očevog nasljedstva, hrpe dugova, možda nije platio doprinosa zajednici, možda je uhvaćen na djelu dok je, zajedno s prijateljem Juanom de Pradom, otvoreno prekršio Šabat. Ali Spinoza je po karakteru bio suzdržan i introvertiran, nije volio svađe ni razmirice. Jer spokojna intimnost Vermeerovih slika ne bi trebala zavarati: među kanalima kvarta Vlooienburg, u „holandskom Jeruzalemu“, sukobi su bili svakodnevnica. Stari Marani, koji su se opirali progonima u Španjolskoj i Portugalu, bili su uvjereni da su u tajnosti očuvali judaizam. Međutim, imali su samo blijedo sjećanje na nj. Sraz s tradicijom koja se održala u drugim evropskim zemljama bio je stoga traumatičan. Poznati rabini, poput rabina Saula Levija Morteire, stizali su iz Venecije kako bi poučili te *ex conversose* da Purim nije, kako su oni zamišljali, svečanost svete Estere. Stoga je bilo mnogo mjera *herema*, izopćenja, odnosno isključenja iz vjerske zajednice. Historičar Yosef Kaplan izbrojio ih je najmanje 40 u razdoblju između 1622. i 1683. Tako je jednoj osobi izrečen *herem* jer je kupila košer piletinu od aškenaskog mesara, a ne od sefardskog. Jedna je pak izopćena zbog uvrede člana *parnasima*. U gotovo svim slučajevima izopćenoj strani bilo je dopušteno nadoknaditi svoju krivicu plaćanjem globe, obavljanjem određenih radnji ili obećanjem boljeg ponašanja, a *herem* je trajao samo nekoliko dana. Napetost je bila velika i izvan zajednice. Vođe zajednice morali su pokazati holandskim vlastima da Jevreji, osim što slijede ortodoksiju,

pomno paze da ne podržavaju previše radikalne političke ideje. Sto učiniti s mladim Spinozom, tim nepokolebljivim braniocem demokracije (čiji je korijen vidio u Bibliji, a ne kod Grka, jer ondje gdje je ropstvo, ne može biti demokracije) i narodnog suvereniteta? Dovoljno je usto podsjetiti na njegovu misao iz *Teološko-političkog traktata* da krajnja svrha države ne može biti da vlada ni da ljude drži u strahu ili da ih silom upokori, nego da, štoviše, svakoga oslobodi od straha, kako bi mogao što nesmetanije živjeti i održavati svoje prirodno pravo na opstanak i na to da djeluje ne škodeći sebi ni drugima. Nije, dakle, svrha države da ljude iz umnih bića pretvara u zvijeri ili automate, nego naprotiv da postigne da njihov duh i tijelo nesmetano obavljaju svoje funkcije, da se sami služe umom i da se međusobno ne bore mržnjom, gnjevom i lukavstvom te da se ne odnose neprijateljski jedan prema drugome. Svrha države je zapravo sloboda. Kod Spinoze na prvom mjestu dolazi do izražaja neotuđivo prirodno pravo ili sposobnost svakoga da slobodno misli i o svemu prosuđuje. Tog se prava čovjek ne može lišiti, pa čak i kad bi neko i htio od njega odstupiti. Jer „nemoguće je da duh bude neograničeno u vlasti drugoga, jer svoje prirodno pravo ili sposobnost da slobodno misli i o svemu prosuđuje nitko ne može prenijeti na drugoga, a ne može biti ni prisiljen na to. Zbog toga se nasilničkom smatra ona vlast koja je upravljena protiv mišljenja i za koju se čini da kao vrhovno veličanstvo nanosi podanicima nepravdu i sebi prisvaja njihovo pravo, kad hoće svakome da propiše što mora prihvatiti kao istinu, a što odbaciti kao lažno i, nadalje, koje misli treba da potaknu nečiji duh na strahopoštovanje prema Bogu. To naima pripada pravu svakoga pojedinca, od kojega nitko, ako bi i htio ne može odstupiti“.

Herem je, dakle, imao političku, a ne religioznu funkciju. No, koja je svrha potpirivanja mita o „ekskomunikaciji“, kako su to činili već prvi biografi, Johannes Colerus i prije svega Jean-Maximilien Lucas, prenoseći tendenciozne i apokrifne informacije? Richard Popkin, jedan od najvećih poznavalaca Spinozina života i djela, otvoreno je govorio o „antisemitizmu“: na tragu slavni presedana, Spinoza je prikazan kao mučenik kako bi se diskreditirala amsterdamska zajednica i cijeli jevrejski svijet. Ipak, Spinoza je uvijek ostao Jevrejinom. U geometrijskom ruhu i na latinskom jeziku artikulirao je hebrejsku tradiciju, uklopivši je u evropsku refleksiju. Otuda i iznimna složenost njegova rada.

Živio je Spinoza samotno, skromno i povučeno, sasama predan svojoj filozofiji. Bio je, kako je pisao jedan njegov biograf, „kao zakopan u kakvom muzeju“. Napustio je Amsterdam i zato da ga nitko ne ometa u radu. Izdržavao se uglavnom od svog zanata brusaa optičkih stakala za naočale, mikroskope i teleskope, u kojem je postigao iznimnu vještinu. Živio je u iznajmljenim sobama, hranio se

jednostavno i jedan bi dan, kako pokazuju sačuvani računi, uzeo samo juhu od mlijeka i čašu piva, a drugi dan kašu s maslom i grožđicama. Svoje male rashode komentirao je ovako: „Ja sam kao zmija koja je ustima uhvatila rep; koncem godine nastojim nemati ništa više do koliko je potrebno za pristojnu sahranu“. Odbijao je novac kojim su mu prijatelji htjeli poboljšati i olakšati život. Govorio je kako je priroda s malim zadovoljna, pa i on želi da bude takav. Odbijao je ponuđena odijela govoreći: „Hoću li tada biti drugi čovjek? Rđavo je ako je vreća bolja nego meso unutra“. Dok je imao novca posuđivao je drugima, kao da sam živi u izobilju. Jednom je čuo kako je bankrotirao čovjek kojemu je bio posudio 200 guldena, ali se nije uzbudio, nego nasmijao i rekao: „Moram štedjeti na svoj račun da bih izravnao ovaj mali gubitak; po toj cijeni kupuje se ravnodušnost“. Odbio je uljudno ponudu redovite profesure na univerzitetu u Heidelbergu s najširoom slobodom filozofiranja (*cum amplissima philosophandi libertate*) i s povjerenjem da tu slobodu neće zloupotrijebiti protiv oficijelno priznate religije. U obrazloženju je naveo kako bi morao odustati od daljnje izgradnje filozofije ako bi se htio posvetiti podučavanju omladine. Potom, kako nije siguran do kojih granica smije slobodno filozofirati, a da ne pobudi mnijenje kako želi uznemiravati službeno priznatu religiju. Odluku o neprihvatanju donio je i stoga što je iskusio kako razmirice među ljudima ne nastaju toliko iz vatrene religiozne predanosti koliko iz različitosti ljudskih afekata ili iz duha suprotstavljanja koji sve, pa čak i ono točno kazano, obično preokreće i odbacuje i kako je ljudskim afektima više izložen onaj koji je na višem položaju. Siguran u neometan život koji već posjeduje u svojoj skromnosti, a nesiguran da bi ga drukčije mogao osigurati, radije je odustao od javnih predavanja.

U svim zgodama o životu, koje su do danas došle, zrcali se lik čovjeka koji je živio u skladu s onim što je mislio. Zato je Spinoza i jedan od posljednjih filozofa čija se misao mjerila njegovim načinom života, filozof čije je mišljenje egzistencijalno posvjedočeno u svakodnevnosti. Postao je ono što Jonathan Israel naziva „sekularnim svecem i objektom hagiografije“, shvaćali su ga kao model, simboličko otjelovljenje načina života koji je, ovisno o prihvaćanju ili odbacivanju njegove misli, trebalo slijediti ili odbacivati kao najveće moguće zlo.

Ukratko rečeno, za Spinozu je slobodno ljudsko biće ono koje živi pod rukovodstvom uma (*ex ductu rationis*) i kojim ne upravlja strah. Biti slobodan (*liberus*) znači neposredno željeti dobro i djelovati i živjeti ustrajavajući na toj želji (*voluntas, appetitus, cupiditas*), bez odustajanja ili poraza. Upotrijebimo li ono što Spinoza vidi kao prirodnu mudrost duha, odnosno uma, tada ćemo biti kadri postići ono što je opisano na posljednjim

stranicama njegove *Etike* kao „blaženstvo“ (*beatitudo*). To je blaženstvo intelektualna ljubav čovjeka prema Bogu (*amor intellectualis Dei*), koja pak nije nikakva ljudska djelatnost, nikakva ljudska strast, nego dio beskonačne ljubavi kojom Bog ljubi samoga sebe (*mentis erga Deum amor intellectuallis pars est infiniti amoris, quo Deus se ipsum amat*). Naša se, dakle, ljubav prema Bogu mora u osnovi pojmiti kao prouzročena Bogom kao jedinim uzrokom, što znači da mi ljubimo Boga, ukoliko Bog u nama ljubi samoga sebe kao jedino istinsko biće. No što Spinoza podrazumijeva pod Bogom? Njegova je poznata izreka: *Deus sive natura*, to jest Bog ili priroda. To znači da ne mogu postojati dvije supstancije, kao što je Descartes predložio svojim razdvajanjem mišljenja (*cogitatio*) i protežnosti (*extensio*), poput drveća, stijena i zvijezda. Postoji samo jedna jedinstvena beskonačna supstancija i ona je identična s Bogom.

Za razliku od Descartesa, koji je samo navijestio bliskost Boga i supstancije, ali ništa više od toga, Spinoza ih je odlučno povezo u jedno. Bog nije nikakav transcendentni duh, nego na svaki način beskonačno, apsolutno biće, *ens absolute infinitum*, to jest biće koje u sebi jeste i koje se sobom poima (*quod in se est et per se concipitur*), koje je, kao prirodujuća (proizvođača) priroda (*natura naturans*), imanentno svim stvarima kao prirodovana (proizvedena) priroda (*natura naturata*). Drugim riječima, iz te prirodujuće prirode nužno proishodi sveukupna prirodovana priroda, ali na takav način da se njezina suština nalazi u prirodujućoj prirodi. Ili još točnije: prirodujuća priroda manifestira se kroz prirodovanu prirodu kao što prirodovana priroda postoji samo kroz prirodujuću prirodu.

Kao neizmjerljiva moć (*potentia*) koja samu sebe proizvodi i održava, ta supstancija obuhvaća sve pojedinačne stvari svijeta i određuje ih do kraja i bez ostatka. Ona nije iznad stvari, nego u njima – ona je ono jedino uistinu stvarno u njima, jer ih ona omogućuje i održava u svijetu bića. I budući da su sve prirodne stvari samo „modifikacije“, to jest način postojanja osnovnih atributa supstancije, to znači da čovjek ne uživa nikakav privilegiran položaj u svijetu i ne raspolaže nikakvom posebnom moći. Ljudski duh nije ništa drugo do običan skup ili skupina ideja, čiji red (*ordo idearum*) potpuno prati red stvari (*ordo rerum*).

A što Spinoza podrazumijeva pod ljubavlju, ljubavlju koja, kako smo naveli na početku, pobjeđuje duše? Stav dobrote i pravednosti prema nekoj osobi, djelovanju ili stvari koje izazivaju radost, ugodu ili porast snage za djelovanje. Plemenitost (*generositas*) bismo mogli prevesti i s darežljivošću ili širokogrudnošću, a podrazumijeva razumsku želju da se drugima pomogne i s njima stvori prijateljski odnos.

Ljubav i plemenitost u ljudskoj duši izazivaju osjećaj radosti i ugone. Ukoliko me neko mrzi, ja

njegovu mržnju ne mogu pobijediti svojom mržnjom. Moja bi mržnja uvećala mržnju. Ne bih pobijedio njegovu i mržnja bi se nastanila u meni. No, ukoliko na njegovu mržnju odgovorim ljubavlju, moguće je da ona nestane. „Mržnja se uzvratnom mržnjom povećava, a ljubavlju, naprotiv, može biti zatrta“ (*odium reciproco odio augetur et amore contra deleri potest*). U svakom slučaju mržnja se neće proširiti na mene, neće rasti. „Mržnja, koju ljubav saspa pobijedi, prelazi u ljubav, pa je ljubav stoga veća nego da mržnja nije prethodila“ (*odium, quod amore plane vincitur, in amorem transit; et amor propterea major est, quam si odium non praecessisset*). Spinoza misli kako je uistinu moguće tuđu mržnju pobijediti ljubavlju i na taj način promijeniti ljudsko srce. Smatra kako je moguće da se srce koje mrzi preinači i započne ljubiti. U tom času ono ljubi više i snažnije negoli srce koje uopće nije mrzilo. To, dakako, ne znači kako bi bilo razumno najprije mrziti da bi se nakon toga više ljubilo, što je uostalom i nemoguće, jer mržnja vazda hoće sve više mržnje. Iz istog bi razloga čovjek nastojao biti sve bolesniji i bolesniji kako bi poslije uživao u većoj ugodi koja proishodi iz ozdravljenja, pa bi dakle vazda nastojao da bude bolestan, što je apsurd. Na nekoliko mjesta Spinoza u *Etici* raspravlja o ljubavi i mržnji, no sve se smisleno jedini i sabire u jednoj točki: samo ljubav mijenja ljudsku dušu!

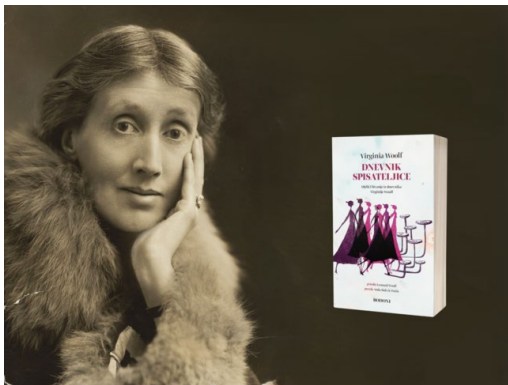
Po strani od učenih akademskih studija i masivnih komentara, Spinozina filozofija kroz tri je vijeka ostala neuhvatljivom, gotovo čarolijom i čudom na dohvat mišljenja, ali za njom se rijetko posezalo. Razloge možda najbolje izražavaju riječi kojima završava njegova *Etika*: „Koliko je sve izvrsno teško, toliko je i rijetko“ (*sed omnia praeclara tam difficilia quam rara sunt*). No jedan od najznačajnijih, najradikalnijih evropskih mislilaca nakon Kanta, Friedrich Nietzsche, najbliži susret s njom nije mogao izbjeći. U tom susretu prepoznao je naposljetku samoga sebe: „ja sam zapravo spinozist“. Franzu Overbecku piše 30. jula 1881. iz Sils-Marije: „Sasvim sam zadivljen, sasvim očaran! Imam *prethodnika*, i to kakvog!

Spinozu nisam skoro uopće poznao: da me je *sada* njemu privuklo, to je 'instinktivna radnja'. Ne samo da je njegova opća tendencija jednaka s mojom – saznanje učiniti najmoćnijim afektom – nego i u pet glavnih tačaka njegova učenja nalazim sebe; ovaj najneobičniji i najsamotniji mislilac upravo mi je u ovim stvarima najbliži: on poriče slobodu volje, svrhe, običajni poredak u svijetu, ono neegoističko, zlo... In summa: moja samotnost koja mi je, kao na najvišim vrhuncima, često, prečesto oduzimala dah i činila da krv pokulja, sada je u najmanju ruku samotnost u dvoje. Čarobno!“

Jadranka Pintarić

Virginia Woolf: "Ipak sam ja jedina žena u Engleskoj koja ima slobodu pisati što želi"

Kad je 1953. prvi put objavljen ovaj svezak, Virginia Woolf nije bila svjetski poznata spisateljica, njezine su se knjige čitale samo u stručnim krugovima, minuo je čak i onaj širi interes koji je pobuđivala za života. Deset godina nakon njezina samoubojstva, suprug Leonard Woolf odlučio je objaviti izvatke iz njezina dnevnika koji je vodila od 1915. do 1941. godine u bilježnice uvezane za nju iz araka papira koje je sama odabirala. Odlučio je preskočiti prve tri godine (tzv. Ashehamski dnevnik) kad se oporavljala od epizode teške depresije i uzeti razdoblje 1918 –1941. s ulomcima: "sve što se odnosi na njezino pisanje... dnevnik kao metodu vježbanja ili iskušavanja spisateljskog umijeća"; odlomke o tome koji su prizori i ljudi utjecali na njezin um, "tj. sirovinu njezine umjetnosti"; te dijelove "u kojima ona komentira knjige koje čita". Kako će se poslije pokazati, to je otprilike manje od petine onoga što je njegova žena perom zapisala tijekom 27 godina u 26 svezaka.

Virginija Woolf

U prvom hrvatskom izdanju *Dnevnika spisateljice* Virginije Woolf (Bodoni, 2024.) nagrađeni smo sjajnim, preciznim i, reklo bi se žargonom današnjice, *user-friendly* prijevodom Anđe Bukvić Pažin koja je na kraju sveska objasnila kakve je sve "akrobacije" radila i koliko predano uspořeđivala razna izdanja dnevnika da bismo dobili tekst u kojem je minimum fusnota i maksimum tekstualne pronicnosti. Naime, Virginijin nećak, sin sestre Vanesse, Quentin Bell, latio se pisanja

tetine biografije 1960-ih (objavljeno 1972) te je iz biblioteke preuzeo svu rukopisnu ostavštinu, pa je njegova supruga Anne Olivier Bell iskoristila priliku da pročita dnevnik i odluči ih objaviti u pet svezaka (između 1977. i 1984.), što se smatra kritičkim izdanjem uz bilješke i minimalnu cenzuru samo kad se odlomci/rečenice odnose na ljude koji su tada još bili živi. Potom je 2023. nakladnička kuća Granta (ironija sudbine) tiskala integralne dnevnik – jer zapisala je 29. 10. 1933: "Jučer je Granta rekla da sam pokojna. *Orlando, Valovi, Flush* predstavljaju smrt potencijalno velike spisateljice." Ha ha, kako vrijeme prosije žito od kukolja.

Za obične poklonike Virginija djela, Leonardov je izbor posve dovoljan pogled "iza kulisa" danas slavne i kultne spisateljice. Štoviše, u duhu današnjeg vremena, moglo bi se reći da je to poput onih filmova koji se snimaju o visokobudžetnim naslovima: vide se grubi detalji scenografije, nenašminkani protagonisti, neuspjeli kadrovi, odustajanje od prizora, muke i dvojbe režisera, detalji o epizodnim ulogama i povorke statista. Taj izbor ipak nije reduciran toliko da u zapisima ne bismo mogli vidjeti i osobu, a ne samo spisateljicu.

George Charles Beresford snimio je Virginiju Woolf kao dvadesetogodišnjakinju, 1902.

I obje su se nekoliko puta tijekom tih desetljeća zapisivanja pitale što će biti s tim dnevnikom i hoće li ga još netko čitati. Već početkom 1919, a tad je navršila 37 godina, piše: "Ako Virginia Woolf u dobi od 50 godina, kad krene graditi svoje memoare iz ovih knjiga, ne bude u stanju složiti rečenicu kako bi trebalo, mogu joj samo izraziti sućut i podsjetiti je da postoji kamin, gdje s mojim dopuštenjem smije spaliti ove stranice u mnoštvo crnih vrpca s crvenim očima." Ne da je s pedeset bila "u stanju složiti rečenicu kako bi trebalo", nego su se tada već pisali akademski radovi o opusu za života slavljene spisateljice. I kad je 1939. krenula pisati autobiografiju, oslanjala se upravo na vlastite zapise, a godinu kasnije zapisala: "...katkad razmišljam tko će čitati sva ova piskaranja. Mislim da bih jednoga dana mogla iz ovoga izvući sićušnu grudu zlata – u svojim memoarima."

Premda je u oproštajnoj poruci Leonardu, prije nego je stavila čuveni kamen u džep kaputa i zakoračila u rijeku Ouse 28. ožujka 1941, napisala da uništi sve njezine papire, on to nije učinio – jer ipak je bio osoba koja ju je najbolje i najdublje poznavala te je znao da nije počinio izdaju time što je sve sačuvao i priredio dnevnik za objavljivanje – koliko god da je neprestano dovodila u pitanje svoj spisateljski status, bila samokritična i dvojila o vrijednosti svojih djela, ipak je u trenucima radosti i ushita znala da je ostavila trag u književnosti.

Sumnja je ostala do kraja, kao 15. siječnja 1941: "...sramota me moje rječitosti kad vidim ovih 20 – sveske razbacane po mojoj sobi. Pred kim se ja to sramim? Pred sobom koja ih čitam?" (Uzgređ, u istom nadnevku piše: "Joyce je mrtav: Joyce oko dva tjedna mlađi od mene." I nastavi sa sjećanjem kad je prvi put dobila njegov rukopis u ruke ne bi li ga objavili u Hogarthu. Kad je bio objavljen 1922, čitala je *Uliksa* i zapisala: "Nepismena, neodgojena knjiga je to meni; knjiga samouka radnika, a svi znamo kako su oni neugodni, kakvi sebeljubi, uporni, sirovi, napadni i u konačnici da ti se smuču.")

Virginia i Vanessa Stephen u St Ivesu 1894. godine, Kriket se često igrao u vrtu Kuće Talland, a Virginia je bila poznata kao vješta u boćanju. Kasnije će ona i Leonard redovito boćati i biti silno kompetitivni u tome. (Izvor: Alexandra Harris, Virginia Woolf: biografija,

Sandorf, 2013.; privatna zbirka)

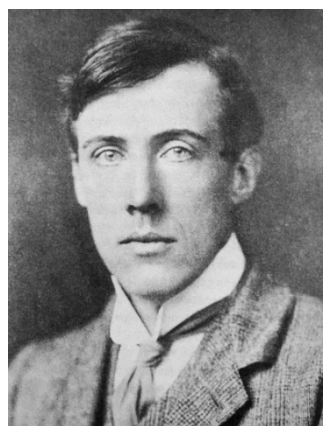
Sve potpisujem, samo mu samoukost nije trebala zamjeriti: jer to je i sama bila. Rođena 1882. kao treće dijete Julije i Leslija Stephena, školovanje joj nije bilo namijenjeno. I majci i ocu to je bio drugi brak u koji su ušla djeca iz prethodnog: Gerald, George i Stella bili su Julijini, a Laura "odsutnog pogleda" bila je Leslijeva. Zajedno su izrodili: Vanessu, Thobyja, Virginiju i Adriana. U obitelji s osmoro djece, moglo je biti veselo, ali uglavnom nije bilo: tata je bio uvaženi viktorijanski pisac, povjesničar i biograf, a majka "melankolična ljepotica, muza slikara prerafaelita" (A. Harris, *Virginia Woolf – biografija*, Sandorf, 2013.).

Djeca su se vezala jedni za druge, a ne za roditelje. Majka, protivnica razbujalog sufražetskog pokreta, nije smatrala da kćeri trebaju

steći formalno obrazovanje jer se ionako moraju udati, radati, skrbiti za obitelj i muža. Sinovi su, dakako, poslani na školovanje. Ipak, otac je Virginiji davao knjige za čitanje iz svoje velike biblioteke, a dobivala je i privatnu poduku iz grčkog, dok je Vanessi bilo dopušteno da pohađa satove slikanja.

Majka je bila fizički prisutna, a duhovno odsutna, upravljajući gomilom služinčadi; otac je bio zatvoren u svojoj radnoj sobi, zlovoljan, očajan, shvativši da nije bio dovoljno darovit da se upiše u povijest i vječnost (jest, ali zbog kćeri, što mu vjerojatno kao viktorijancu ne bi bilo prihvatljivo). Kad je majka 1895. umrla, obiteljska se dinamika promijenila. Virginia je imala trinaest godina i doživjela je ono što bismo danas, vjerojatno, nazvali žešćom depresivnom epizodom koja je trajala zamalo dvije godine, što je poslije u svojim zapisima nazvala prvim od svojih slomova. Zbog polusestre Laure, s kojom jel'te nešto nije bilo u redu, pa je provela "većinu života u brojnim ustanovama za umobolne, bez prave dijagnoze" (Harris), nad obitelji, a osobito Virginijom "zastrašujuće ludilo uvijek je lebdjelo".

Stella, kao najstarija od preostalih žena u obitelji, preuzela je majčinu ulogu organiziranja kućanstva više srednje klase. Međutim, usprkos očevu protivljenju, udala se i kompromisno nastanila u obližnjoj kući. Ubrzo je od neke bolesti umrla – novi šok za cijelu familiju. George svim silama nastoji sestre Stephen zabaviti, uvesti ih u londonsko društvo, usprkos tome što to nije bio njihov "cup of tea". Virginia je utjehu našla u prijateljstvu uvažene pripadnice visokog društva, Violet Dickinson, starijoj i neudanoj gospođi koja je rado čitala i komentirala njezine rane spisateljske vježbe: o pročitanim knjigama, opažajima, doživljajima. Intenzivno prijateljstvo bilo je poput zaljubljenosti – uostalom, zar to nije jednakovrijedna ljubav?

Thoby Stephen, Virginijin stariji brat, saveznik i osoba od povjerenja. Njegovi prijatelji s Cambridgea postat će i njezini prijatelji, a njegova će slika poput utvare biti prisutna u njezinim romanima. Fotografirao ga je George Beresford 1906, prije puta u Italiju i Grčku.

(Izvor: Alexandra Harris, Virginia Woolf: biografija, Sandorf, 2013.; Estate of Professor Quentin Bell, s dozvolom Juliana Bella)

Onda je ocu dijagnosticiran rak 1902. i umiranje je trajalo do 1904. – što je sve opet Virginiju koštalo živaca. No, odlučna Vanessa riješila se kuće u Hyde Park Gateu i sredila novi dom za sestre u četvrti Bloomsbury, na Gordon Squareu. Bio je to ne novi list, nego ganc novi svezak, u uvezu kakav se prije nije vidio: sloboda (individualna, društvena, seksualna) i začetak čuvenog neformalnog kluba. Virginia dobiva prve angažmane za pisanje kritika, Vanessa pohđa slikarsku školu. U kući se okuplja razno društvo, ponajprije ono koje dovodi brat Thoby s Cambridgea.

Avaj, opet zla kob: Thoby je umro u dvadeset devetnoj. Vanessa je bez obzira na doba tugovanja pristala udati se za Clivea Bella, a Virginia je prepuštena sama sebi, jer s mlađim bratom Adrianom nije bliska: "Vidim da ću svoje dane provesti kao djevica, teta, autorica" (Harris). Njezino pisanje nije napredovalo, opet se slomila i 1910. završila u bolnici, u izolaciji i na prisilnom hranjenju. Oporavila se i vratila u London taman na otvorenje znamenite izložbe "Manet i postimpresionisti", koju je organizirao agilni kritičar Roger Fry, poslije važna osoba u njezinu životu i Bloomsburyju. Vanessi je 1911. pisala: "Imati dvadeset i devet godina i biti neudana – neuspješna – bez djece – luda, također nikakva spisateljica." (Harris). Imala je prosaca, odbijala ih je.

Adrian i Virginia Stephen na praznicima u Frithamu 1900. Njihov će odnos zauvijek ostati pun nelagode i teško ga je rastumačiti jer njihova pisma nisu sačuvana. Dok su dijelili kućanstvo u svojim dvadesetim godinama, međusobno su se iritirali i razočaravali Woolf se sažaljevala nad njegovom

prividnom ranjivošću. Tek kad je Adrian navršio četrdesetu i postao poznati psihoanalitičar, smatrala je da se primirio i bio spreman za pravi početak. (Izvor: Alexandra Harris, Virginia Woolf: biografija, Sandorf, 2013.; privatna zbirka / Bridgeman Art Library)

No, iste godine ona i Adrian unajmljuju kuću u kojoj vode pansion za prijatelje, nekonvencionalnog životnog stila, u što se ubraja i homoseksualna ljubav. Tako je upoznala Leonarda Woolfa, Židova bez prebijene pare, koji se zaljubio u gđicu Stephen. Zavoljela ga je, ali mu je otvoreno rekla da je seksualno ne privlačni.

Vjenčali su se 1912, ali Virginia se ubrzo ponovno raspala. Izdavači su joj odbijali roman *Izlazak na pučinu*, Leonard se brinuo za nju u Ashehamu. Tri godine bila je bolesna. U kući Hogarth u Richmondu počinje njezin novi život s Leonardom i spisateljski put.

Tada počinje *Dnevnik spisateljice*, zato je bio potreban uvod: u taj se slojevit život ne može naprasno ući bez poznavanja barem osnovnog konteksta. Ili možda može? Što ne znam, jer mi se čini: da bi se razumio njezin dnevnik (život) i djela (proizašla iz života i osobnosti), valja imati širu sliku. Te 1918. imala je 36 godina, *Izlazak na pučinu* bio je objavljen prije tri godine, neće se više osvrutati na recepciju, oporavila se od nekoliko teških napadaja bolesti za koju su ondašnji liječnici propisivali strogo mirovanje – što je u Virginijinu slučaju značilo i udaljevanje iz vreve londonskog središta, tako joj dragog.

Na Uskrs 1919. razmišlja o dnevniku: "Možda ću s vremenom naučiti što se sve može napraviti od ovog rastresitog nanosa života; pronaći mu ulogu drukčiju od one koju sam namijenila, toliko svjesnije i savjesnije, u prozi. Kakav bih voljela da je moj dnevnik? Da je labavo spleten, a opet da nije neuredan, dovoljno rastezljiv da prigri sve uzvišeno, nezatno i prekrasno što mi padne na um." Doista, od suzdržanosti početnih godina kad uglavnom zapisuje "dnevnik čitanja" i ponešto o vlastitom pisanju, taj se tekst razvija u efekt izlomljena zrcala spisateljice i osobe: sve je tu, ali nema izvorne slike. Da, naravno, svaki kreativan život je takav. Sva sreća. U tom i jest čarolija.

Intenzivno piše književne kritike, uz neprestano promišljanje što valja prenijeti, kako knjigu približiti čitatelju. Već je i ime stekla, pa se pišu kritike njezinih kritika: "Voljela bih da se uspostavi neko pravilo o pohvali i pokudi. Predviđam da su mi suđene pokude u izobilju. Upadljiva sam; i postarijoj gospodi to posebno ide na živce... Ljude 'dobro pisanje' provocira – i uvijek je bilo tako, pretpostavljam. 'Pretenciozno' kažu; i onda još i žena koja dobro piše, i piše u *The Timesu* – tu se podvlači crta."

Tako će poslije biti i sa svim njezinim prozama i esejima: privlačila je, provocirala, bola u oko; dobivala pohvale i pokude. Uvijek i ponovno sebe je kinjila propitivanjem o sebeljublju i taštini, pa će ono što je rekla za *Uliksa*, vrijediti i za nju samu: "Vjerojatno konačnu ljepotu napisanoga suvremenici nikad ne osjete; ali svejedno ih, mislim, treba zatraviti..." V. Woolf zatravljuje svaku novu generaciju.

Leonard i Virginia Woolf u Ashehamu, 1914. "Napisao je roman; napisala sam ga i ja." (Izvor: Alexandra Harris, Virginia Woolf: biografija, Sandorf, 2013; Estate of Vanessa Bell, s dozvolom Henriette Garnett)

Ona i Leonard kupili su tiskarski stroj i pokrenuli nakladničku kuću Hogarth Press – više ne mora slati rukopise na čitanje, čekati odgovor i proživljavati dramu odbijanja. Leonard je uvijek prvi čitatelj i ona svaki put treperi dok je zadubljen u njezine listove. Radila je slovoslagarski posao, korigirala probne arke, pakirala narudžbe. Njezini dani imaju disciplinirani raspored, sve je zadano: kad piše romane, radi u tiskari, kad se laća dnevnika, odvaja vrijeme za čitanje.

Mnogo je tu boli, strahovanja, tjeskobe, užasavanja nad sljedećim depresivnim epizodama (dnevnik joj služi i da ih prepozna), tuge, zdvajanja nad odnosima s drugima. Usprkos tome vrvi brojnim radostima života – osobito kad je zadovoljna svojim pisanjem. Pomnjava je promatračica prirode i njezinih mijena, svjesna je svoje društvene nespretnosti, nelagode pred mnoštvom i napasnim pojedincima. Galerija suvremenika koje susreće zapanjujuće je svjedočanstvo engleske povijesti – jer ipak je bila u žiži kulturnih zbivanja (Hardy, Sackville-West, K. Mansfield, Eliot, Wells). E, da, to su ona zapažanja kada joj zamjeraju snobizam i zlobu, što često ide u paketu s ruganjem klubu Bloomsbury – povlaštenim pripadnicima višeg srednjeg sloja koji se bave sami sobom i svojim intelektualnim preneganjima.

Pisala je perom i tintom, sjetite se kad lupate po tipkovnici bez uključenog mozga – tako bi vjerojatno ona rekla. Mukotržno je radila brojne verzije rukopisa, bacala, križala, pisala iznova, tek kad bi bila zadovoljna pretipkala pisačom mašinom, ponovno revidirala, neke i trinaest puta, još i naknadno kad su već bile špalte – ali čini se da ju je to mučilo, jer špalte su bile trošak. Pa što: "Ipak sam ja jedina žena u Engleskoj koja ima slobodu pisati što želi."

Primjerice, s *Orlandom* se najmanje mučila, samo joj je pero letjelo papirom (ne piše, ali to joj je dala zaljubljenost u Vitu Sackville-West), međutim, knjiga se isprva slabo prodavala: "Mislim stoga da ćemo u najboljem slučaju pokriti troškove – visoka cijena koju plaćam za zabavu da ga nazovem biografijom... Dakle, ove ću zime

Vita Sackville-West pozira kao "Orlando oko 1840. godine". "Postojiš li", pitala se Woolf u pismu iz ožujka 1928, "jesam li te izmislila?" (Alexandra Harris, Virginia Woolf: biografija, Sandorf, 2013.; Vita Sackville West from Orlando, A Biography, Virginia Woolf, London, 1928.)

morati pisati članke ako želimo uštedevinu u banci." Kad tamo, *Orlando* je ipak bio bestseller svoga doba, na kraju 1928. bilježi da se prodalo 6000 primjeraka i da će ići treće izdanje: "Kako god, moja je soba sigurna. Prvi put otkako sam se udala, 1912 – 1928. – 16 godina, trošim novac. Mišić za trošenje još ne radi prirodno. Osjećam krivnju; odgađam kupnju..."

Bila je ponosna što privređuje, uvijek je računala koliko je zaradila pisanjem kritika, koliko romanima: "...mogu si priuštiti haljinu i šešir, pa mogu na druženja, bude li mi se dalo. A zapravo je jedini uzbuđljivi život onaj izmaštani." Radije je trošila na uređivanje svoje sobe, kupaonice, kuće i sl. nego na odjeću. Stalno se pojavljuju sličice njezine nelagode oko odjeće, bilo da joj je mrsko otići u kupnju i isprobavati, bilo da se osjeća neadekvatno odjevenom.

S jedne strane to joj nije bilo važno – zbog svih tih izmaštanih svjetova – s druge pak, njezina "nelagoda u kulturi" nije bila samo klasna, primjerice kad su joj 1928. dodijelili nagradu Femina, "događanje glupo i dosadno", usto: "Poslije toga užasna misao da sam bila ružna u jeftinoj crnoj haljini. Ne mogu se riješiti tog kompleksa... I ta 'slava' postaje vulgarna i naporna." Poslije je odbijala počasti, nagrade, odlikovanja, pozive u ekskluzivne klubove i mjesta, gdje prije žene nisu bile primane: "Ali što je s mojom civilizacijom? 2000 godina radimo stvari za koje nismo plaćene. Ne možete me sad podmititi. Tom drobinom? Ne: rekla sam, mada duboko cijenim č... Ukratko, treba lagati, i svim mogućim pomadama njegovati natečenu kožu strašnom vatrom oprljene taštine naše braće." Nemaju li „naša braća“ i dalje oprljenu taštinu? Njezina je ironija razorna.

Zadala si je: ne ponavljati se, neprestano eksperimentirati, a uz njezine visoke standarde u pogledu stila, dotjeranosti svake rečenice, to je bilo zahtjevno i iscrpljujuće. Danas se kaže: *Svjetionik* je oslobađanje od trauma obitelji, svi elementi i likovi su bjelodani. Da, ali onomad se nije znalo za terapijsko pisanje, ona bilježi da je primijenila vlastitu metodu: "izjaružala više osje-

ćaja i likova". Ili u *Gospođi Dalloway* riječ je o klasnoj pripadnosti i stegama s kojima je V. W. imala problema, dok je za nju samu skica studije "ludila i samoubojstva; svijet kako ga vide oni pri pameti i izvan nje... Želim prikazati život i smrt, razum i ludilo; želim kritizirati društveni sustav i pokazati ga na djelu".

Virginia Woolf čita, lipanj 1926. (Izvor: Alexandra Harris, Virginia Woolf: biografija, Sandorf, 2013.; Lady Ottoline Morrel, Virginia Woolf (née Stephen), 1926. National Portrait Gallery, London)

Mučila se s *Valovima* – u koje ju je odveo *Orlando* – da nađe ne samo unutarnji glas, nego njegovu točnu nijansu, dok su je *Godine* zamalo koštale ponovnog teškog sloma od silnih sumnji i brojnih redaktura. Razorna je i njezina iskrenost kako je primala negativne kritike: zaboga, i spisateljica je krvava ispod kože. U današnjem narcisoidnom svijetu nitko više ne bi tako iskreno, ni perom i tintom, zapisao koliko su ga pogodile. Čak i nakon velikog uspjeha *Godina*, osobito u SAD-u, ona sumnja u svoj književni genij (1938): "...drugorazredna sam i vjerojatno će me sasvim odbaciti... nikad nisam mislila da sam toliko slavna; zato i ne osjećam da su me sasjekli... *Tri gvineje* su me zakucale... Ali to jest čudan osjećaj, pisati protiv struje..." Ipak, u sljedećem nadnevku bilježi da je prodano 8000 primjeka *Tri gvineje*.

Knjiga koja ju je godinama mučila bila je biografija Rogera Fryja, što je na neki način njezin dug prema Bloomsbury grupi, koja se održala tridesetak godina i čiji su pripadnici bili važan dio Virginijinog života i stvaralaštva, ne samo u smislu podržavanja nego i intelektualnih izazova i poticaja. Utjecajni likovni kritičar, kustos, slikar i sam, Fry je bio spiritu smovens Bloomsburyja i londonske kulturne scene. Proslavio se i „preko bare“ jer je kao kustos Muzeja Metropolitan predstavio američkoj publici europske postimpresioniste.

Virginia je tražila novi pristup, nije željela napisati klasičnu biografsku knjigu o svom prijatelju. Nakanila je u nju ponajprije utkati ponešto od njegova snažnog duha. Prati njegov ljudski i profesionalni razvoj, u što uključuje i

njegovu ostavštinu, ali i brojne kontakte s drugima, privatnim i poslovnim: "Kako čudan odnos s Rogerom imam u ovom trenu – ja mu dajem neki oblik nakon smrti." Kad je već bila pri kraju i prepisivala nove revizije, stigao je krajem 1939. rat s prvim zračnim uzbunama.

Virginia Woolf na fotografiji Gisèle Freund iz lipnja 1939. (Izvor: Alexandra Harris, Virginia Woolf: biografija, Sandorf, 2013.; Estate of Gisèle Freund / IMEC Images)

"...Rat je, usput, opet svezao moju kesu, bilježim da imam kao nekad davno 11 šilinga džeparca tjedno; i bilježim da me obuzeo onaj nepatvoreni sjaj nakon završetka knjige" – tek je početak, a kad je londonska kuća bila bombardirana, iz ruševina je spašavala upravo sveske dnevnika. Leonard je "u garaži spremio benzin za samoubojstvo ako Hitler pobijedi". Kune se da je neće progutati "korito očajanja". U nedjelju 28. ožujka, zadnjem zapisu: "Bilježim rečenicu Henryja Jamesa: motri neprekidno. Motri dolazak starosti. Motri pohlepu. Motri vlastitu malodušnost. Tako će postati upotrebljiva."

Ipak nije. U oprostajnom pismu Leonardu priznaje da se boji novog napadaja bolesti, strahuje da bi bio razorniji od svih prethodnih i da to više ne bi mogla podnijeti: "Pružio si mi potpunu sreću... Ali znam da se nikada neću oporaviti: i tratim tvoj život... Sve što želim reći jest da smo, dok se ova bolest nije pojavila, bili savršeno sretni. Samo tvojom zaslugom. Nitko ne bi mogao biti toliko dobar koliko si ti bio. Od prvog dana do sada." (Harris)

Optužiti samoubojicu za sebičnost – upravo i jest sebičnost! Nitko ne može oćutjeti tuđu bol.

Moglo bi se još ći tragovima razasutima poput krušnih mrvica: problematičan odnos s poslugom; odbojnost prema odjeći zbog neprijateljskog odnosa prema tijelu jer je bila seksualno zlostavljana u djetinjstvu i ranoj mladosti (to je postala "in" tema za psihoanalitičarke jer se pronalaze i tumače zabilježene naznake što joj je polubrat George radio); odnos s Vitom – ljubav što je njezin sin Nigel Nicolson naknadno pokušava umanjiti i relativizirati; feminističko tranširanje svake rečenice; zamjerke da je bila neosjetljiva na sirotinju; utjecaj snobovskog Bloomsburyja itd.

U ovom trenutku to mi se čini kao sknavljenje ne samo lika, nego i djela.

Sva sreća što nije bilo neselektivnih inhibitora ponovne pohrane ovoga-i-onoga – prvo sam pomislila kad sam došla do zadnjeg nadnevnika u dnevniku Virginije Woolf jer možda bi je zdenfali, promijenili duševnu dinamiku ili osobnost; ali u mahu i: joj, bilo bi joj lakše, ne bi se toliko mučila s posjetima "dame u crnom" (kako je Jung nazvao depresiju), možda ne bi bila uspješna suicidarka. To je osoban doživljaj, a oni koji nisu iskusili depresiju zacijelo se nisu zapitali koje su, osim izgledne i opazive dobrobiti antidepresiva, nepoželjne netjelesne nuspojave. Imala je svoje načine "držanja glave iznad vode" i za to joj treba izraziti veliko poštovanje i divljenje, npr. 1929: "Trebalo vrlo pomno ispraviti *Vlastitu sobu* prije tiskanja. I tako sam upala u svoje veliko jezero melankolije. Gospode, kako je duboko! I kakav sam ja rođeni melankolik! Rad je jedini način da se održim iznad vode."

Zato za kraj podsjećam što Orlando u jednom trenutku kaže: "U mnogim sam dobima tražila sreću, i nisam je našla; tražila slavu i propustila je; tražila ljubav ne upoznavši je; tražila život – i gle, smrt je bolja."

15. 4. 2024.

Jafa Eliah

Jevrejine, vrati se u grob!

Na Roš hašana 1941. godine, dok su svi Jevreji iz Ejziskija i okolnih gradova očekivali svoju sudbinu u sinagogama štetla, i dok su stražu držali ludaci koje su Litvanci za taj posao odredili, Rabi Šimonu Rozovskom, rabinu iz Ejziskija, bilo je sasvim jasno da je njegov voljeni štetl osuđen na propast. Nekoliko dana pre toga, sazvaio je istaknute članove zajednice i rekao im: „Jevreji, naš je kraj sasvim blizu. Bog ne želi naše spasenje; naša je sudbina zapečaćena i moramo da je prihvatimo. Hajde da stradamo časno, nemojmo da odemo na klanicu kao ovce. Hajde da kupimo municiju i da se borimo do poslednjeg daha. Da umremo kao sudije u Izraelu: „Neka umrem zajedno sa Filistincima.“³⁶

Bilo je onih koji su ga podržavali, ali je prevagnula većina koju je predvodio Josel Vildenburg.³⁷ Sada je već bilo prekasno. Iz sinagoga su ih odvodili na stočnu pijacu. Na čelu čudne povorke u kojoj je hodalo više od 4.000 Jevreja, išao je rabi Šimon Rozovski, odeven u odelo za Šabat i sa svilenom jarmilkom. Pored njega hodao je lepi hazan iz Ejziskija, g. Tabolski. Hazan, umotan u talit, nosio je svete svitke Tore. Rabi i hazan su predvodili molitvu Viduj, ispovest pred smrt.

U grupama od 250, najpre muškarci a za njima i žene, ljudi su odvođeni na jevrejsko groblje, do otkopanih rovova. Bilo im je naređeno da se skinu i da stanu uz ivicu otvorenih grobova. Litvanski čuvari su im pucali u potiljak, dok su ih lokalni stanovnici hrabрили i pomagali im. Glavni dželat je bio Litvanac Ostrovakas. U uniformi, sa belom kecljom i rukavicama, on je lično nadgledao ubijanje. Za sebe je sačuvarao privilegiju da strelja istaknute Jevreje, među njima i rabi Šimona Rozovskog, a veštinu gađanja je vežbavao na deci koju je gađao dok su bila bacana u grobove.³⁸

Među ostalim Jevrejima, na jevrejskom groblju u Ejziskiju su tog 25. septembra 1941. godine bili i jedan od melamdima (učitelja) u štetlu, reb Mihalovski, sa svojim najmlađim sinom, šesnaestogodišnjim Cvijem. Otac i sin su goli stajali na ivici otvorene jame, držali su se za ruke i pokušavali da uteše jedan drugog u tim poslednjim trenucima. Mladi Cvi je brojavao metke i pauze između pucnjeva. Dok su Ostrovakas i njegovi ljudi ciljali, Cvi je pao u grob delić sekunde pre nego što bi ga metak sustigao.

Osećao je kako se leševi gomilaju preko njega i kako ga pokrivaju.

Osećao je potoke krvi oko sebe i drhtaje umirućih tela pod sobom.

Smračilo se i postalo hladno. Pucnjevi nad njim su zamrli. Cvi se izmigoljio ispod gomile tela,

izvukao se iz masovne grobnice u hladnu, mrtvu noć. Mogao je da čuje kako u daljini Ostrovakas i njegovi ljudi pevaju i piju, kako slave svoje veliko dostignuće. Tog 26. septembra 1941. godine, posle 800 godina, Ejziski je bio judenfrei (bez Jevreja).³⁹ Na kraju groblja, u pravcu ogromne crkve, bilo je nekoliko hrišćanskih kuća. Cvi ih je sve poznao. Go, sav umrljan krvlju, zakucao je na prva vrata. Otvorila su se. Seljak je držao upaljenu lampu koju je ranije tog dana uzeo iz jedne jevrejske kuće. „Molim vas, pustite me unutra,” molio je Cvi. Seljak je podigao lampu i izbliza razgledao dečaka. „Jevrejine, vrati se u grob gde ti je i mesto!” zaurao je na Cvija i u lice mu zalupio vrata. Cvi je kucao i na ostala vrata, ali je odgovor svuda bio isti. Blizu šume je živela udovica koju je Cvi takođe poznao. Odlučio je da zakuca i na njena vrata. Stara je udovica otvorila. U ruci je držala mali komad zapaljenog drveta. „Pustite me unutra,” molio je Cvi. „Jevrejine, vrati se u grob na starom groblju!” Pokušavala je da otera Cvija zapaljenim komadom drveta, kao da tera zlog duha, dibuka.

„Ja sam tvoj gospod, Isus Hrist. Sišao sam sa krsta. Pogledaj me – krv, bol i patnja nevinih. Pusti me unutra,” rekao je Cvi Mihalovski. Udovica se prekrstila i pala mu pred krvlju umrljane noge. „Bože moj, Bože moj,” ponavljala je dok se krstila i molila istovremeno. Vrata su se otvorila. Cvi je ušao. Obećao joj je da će blagosloviti njenu decu, njeno imanje, i nju, ali samo ako njegovu posetu drži u tajnosti tri dana i tri noći, ako nikome, čak ni svešteniku, ne kaže šta joj se dogodilo. Dala je Cviju hrane i odeću i toplu vodu da se opere. Pre nego što je pošao, još jednom ju je podsetio da poseta gospodnja mora da ostane tajna, pošto on ima poseban zadatak na zemlji.

Obučen u seljačko odelo, sa hranom za nekoliko dana, Cvi se uputio ka obližnjoj šumi. Tako se rodio jevrejski partizanski pokret u blizini Ejziskija.

³⁶ *Sudije*, 16:30.

³⁷ Videti Dr. Šaul Barkli i Perek Alufi, eds., *Eisyshok-Korotea ve-Hurbana* (Jerusalem, 1950), str. 57-66, 125-126.

³⁸ Leon Kahn, *No time to Mourn (Nije vreme za žalost)* (Vancouver, B.C.: Laurelton Press, 1978), str. 17-45.

³⁹ Jevreji se u istoriji Ejziskija prvi put pominju 1145. godine. Nadgrobno kamenje na starom groblju, na kojem su gradski Jevreji pobijeni septembra 1941. godine, imaju na sebi datume i iz trinaestog veka. Ejziski je 1070. godine osnovao litvanski princ Ejzis.

Jafa Eliah, *Hasidske priče Holokausta*: Na osnovu nekoliko razgovora koje sam vodila sa Cvijem Mihalovskim i sa još nekoliko ljudi iz Ejziskija.

Preveo Brane Popović

Daniel Grinfeld

Silovanje je otpor a pejdžeri su genocid

Na fotografiji načinjenoj 18. septembra u Bejrutu vide se ostaci jednog od Hezbolahovih pejdžera koji je dan ranije eksplodirao. (Photo by AFP via Getty Images)

Mit da se ne radi o postojanju Izraela, već o njegovoj taktici, umro je ubistvom jevrejskih porodica 7. oktobra 2023. i ubistvom pejdžerima Hezbolahovih terorista 17. septembra 2024.

Tek što su počele eksplozije šifrovanih pejdžera koje koriste članovi islamističke džihadističke grupe Hezbolah, stručnjaci za ljudska prava i Ujedinjene nacije počeli su da osuđuju najveći napad na terorističku grupu kao kršenje međunarodnog zakona. Iste organizacije i aktivisti koji su osudili eksplozije pejdžera, nisu imali ništa da kažu o Hezbolahovim napadima raketama na izraelske gradove i sela koje su hiljade Jevreja pretvorile u izbeglice u sopstvenoj zemlji.

Ne postoji nijedan legitiman način da Izrael (ili bilo koja ne-muslimanska država) ukloni islamističkog teroristu. Nikakava prethodna upozorenja, telefonski pozivi, bačeni leci ili opominjujući projektili nisu dovoljni da se obrati pažnja. Osuđene su čak i operacije spasavanja talaca pri kojima su ubijeni teroristi – koji su, uobičajenim Hamasovim rečnikom, pretvoreni u nedužnu decu.

Takođe ne postoji nijedan nelegitiman način na koji muslimani smeju da ubijaju Jevreje. To je dokazano 7. oktobra 2023. Skoro godinu dana kasnije islamističke grupe još uvek proslavljaju orgiju kasapljenja, silovanja i kidnapovanja. Demokratski socijalisti Amerike, koji se ponose sa svojih pet članova Kongresa, među kojima je i Rašidu Tlaib, podržavaju „oružani otpor“ i Hamas. Više američkih demokrata je po društvenim mrežama osudilo karikaturu u listu *Detroit News* (Tlaib zabrinuto posmatra svoj pejdžer, što implicira

njenu podršku terorizmu jer je, možda, i ona član te organizacije), nego što ih je osudilo dva nedavna muslimanska teroristička plana da masakriraju Jevreje u sinagogama u Las Vegasu i gradu Njujorku. Čini se da demokratski establišment ne može da se natera da osudi islamističke grupe koje napadaju sinagoge i koje marširaju ulicama slaveći silovanja i ubijanje Jevreja.

Liberalni establišment može da razume i prihvati islamističku terorističku stvar, ali odbacuje izraelsku stvar. Zbog toga, kada je reč o islamističkom terorizmu, naglasak je na uzroku a ne na taktici. Kada je reč o Izraelu, naglasak je na taktici a ne na uzroku. Svaka izraelska taktika je nelegitimna jer postoji uzrok, jevrejska država, koja je nelegitimna. S druge strane, nijedna islamistička taktika nije zaista nelegitimna jer njen cilj zamena Izraela islamističkom državom, što je legitimno.

Bez obzira koliko će puta arapski muslimanski napadači, koji okupiraju delove Pojasa Gaze i Zapadne obale, potvrditi svoj zavet terorizmu, nama se kaže da je njihov krajnji cilj pravedan i neizbežan. I da ubijanje, kidnapovanje i silovanje nisu nemoralni na liniji njihove pravednosti.

Kad god Izrael ubije nekog teroristu, mediji to povezuju sa „okupacijom“ onih delova Izraela koje teroristi zahtevaju za sebe. Pošto je postojanje Izraela pogrešno, svaka taktika koju on koristi u borbi protiv terorista koji hoće da tu zemlju otmu, jeste kršenje ljudskih prava.

Marksističke rulje po ulicama su bar iskrene u pogledu svoje ideološke orijentacije. Oni sve Jevreje koji žive u Izraelu definišu kao „naseljenike“ koji su ispravna meta za genocid. Nije važno kako Izraelci eliminišu teroriste, dronovima ili pejdžerima, sve je to koristan materijal koji se ugrađuje u poziv na uništenje Izraela.

Liberalni anti-izraelski establišment u Vašingtonu, grupe za ljudska prava i mediji, svi zajedno igraju ciničnu igru fokusiranja na izraelsku taktiku – kao da ih je zaista briga na koji se način Izrael bori protiv terorista, i kao da uopšte postoji način eliminacije terorista koji bi oni odobrili. Izraelska vojska, koja iznova i iznova pronalazi nove načine borbe, samo izaziva još veću ljutnju i još svečanije osude kad god nestane još neki terorista.

Izrael je uzalud izgubio mnoge živote svojih vojnika i civila u nadi da će dostići nekakvu fantomsku „čistotu oružja“. U te pokušaje spada i zamršen proces odobravanja napada, zbog čega je 7. oktobra izostao odgovor iz vazduha. Posle toga su se stvari i popravljale i pogoršavale. Napad pejdžerima je briljantno sračunat, a ipak nije postigao svoj mogući maksimum zbog opsesivne potrebe da se gađaju posebne mete a ne da se nanese najveća moguća šteta teroristima Hezbolaha. Marljivi naponi da se teroristi prate kako bi se kolateralna šteta smanjila na minimum, nisu promenili neizbežne osude koje se valjaju prema Izraelu.

Prava pouka iz napada pejdžerima jeste da će ovaj inovativni napad na islamističke teroriste pozdraviti ispravni, a osuditi neispravni ljudi. Izraelska *hasbara*, objašnjavanje upućeno javnosti, u suštini je uzaludan napor da se objasni potreba vođenja rata. Time se signalizira na slabost i krivicu. Ono što ljude navodi da navijaju za Izrael su dostignuća, pobeda u Šestodnevnom ratu, spasavanje talaca iz Afrike, uništenje islamističkog nuklearnog programa 4. jula, eksplozije sredstava kojima teroristička grupa međusobno komunicira – ona ista grupa koja je odgovorna i za ubijanje Amerikanaca.

Nikoga ne impresionira izraelsko uzdržavanje na bojnopolju – osim ponekog vojnog stručnjaka na terenu. To uzdržavanje neće dovesti ni do jedne koncesije od strane istog onog establišmenta koji sebe ne može da natera da imenom osudi vođe rulja koje mašu Hamasovim zastavama i napadaju jevrejske studente.

Izrael je talac onih koje pokušava da pobedi, a ta je pobeda nemoguća. Najveći deo liberalnog establišmenta Amerike je radikalizovan i permanentno je protiv Izraela, ili je postao saučesnik onih koji ratuju sa Izraelom. Jedini narativ koji će oni prihvatiti su isti oni zahtevi: da se Izrael rasparča i deo po deo dodeli islamističkim teroristima – u zamenu za mir.

Ničije mišljenje se ne menja zato što taj mir nikada nije došao, zato što su pregovori bezvredni, i zato što je beskonačan rat jedini proizvod koncesija kroz dve ljudske generacije. Kao što medije nije zanimalo ni nagoveštaj otkrića da je Hamas planirao da pobije sve izraelske taoce pre nego što njihova tela preda u zamenu za žive muslimanske teroriste.

Posle devet meseci zahtevanja da se sa Hamasom sklopi sporazum po bilo koju cenu, Bajdenova administracija je zakasnelo odlučila da ta teroristička grupa ne razmatra ozbiljno bilo kakav dogovor. Ali to nije promenilo mišljenje Kamale Harisa da je neophodan i hitan sporazum, i posle njega mir. Niti će se njena politika promeniti ako se nađe u poziciji da prestane da priča i počne da postavlja pravila.

Izrael se našao u poziciji da uspostavlja ravnotežu između pobeda u ratu i zadobijanja pozitivnog mišljenja javnog mnjenja. Međutim, zadobijanje pozitivnog mišljenja američkog establišmenta nikad nije bilo moguće. A ako je ipak moguće, onda se to postiže pobedom u ratovima. Članovi Bajdenove administracije verovatno nikada neće priznati da su neuporedivo više bili impresionirani napadom pejdžerima nego devetomesečnim pregovorima. Isto to je mnogo očiglednije i kod arapsko-muslimanskih država koje preziru Hezbolah i boje se Irana.

Niko ne navija za slabost, poštuje se samo sila. Oni koji veruju da je silovanje otpor, a napad pejdžerima genocid, nikada neće prihvatiti Izrael,

makar i nevoljno. Prilagođavanje vojne taktike njihovim optužbama dovelo je do spirale defetizma i kulminiralo smrtonosnom infiltracijom, invazijom i masakrom 7. oktobra 2023. Na svetskoj pozornici je bolje pokazivati snagu nego slabost.

Jedan „Pejdžergedon“ više vredi od stotine dokumentaraca o masakru i stotine izložbi o nesrećnim žrtvama koje su bile napadnute na muzičkom festivalu. On podiže moral, nacionalnu bezbednost i reputaciju nacije koja odbija da sledi bespomoćnost i žrtve svoje duge istorije izgnanstva.

Mračno veselje pokreta koji veruje da može da nanjuši uništenje Izraela podstaknuto je užasom od 7. oktobra. Protesti kojima se dokazuje naša nevinost i žrtva samo hrane trijumfalizam druge strane. Ono od čega se ona plaši nisu dokumentarni filmovi o zločinima počinjenim 7. oktobra. Oni se plaše od uništenja džihadističkih armija.

Nikad se nije radilo o izraelskoj taktici, već o egzistenciji Izraela. Jedini način da se pobedi je - pobjeda.

Daniel Grinfeld (Daniel Greenfield je saradnik „Shillman Journalism“ pri „David Horowitz Freedom Center“. Možete ga pratiti na mreži X, ranije Twitter, i na Facebook. Ovaj se članak ranije pojavio u časopisu Centra)

© 2024 Gatestone Institute. All rights reserved. The articles printed here do not necessarily reflect the views of the Editors or of Gatestone Institute. No part of the Gatestone website or any of its contents may be reproduced, copied or modified, without the prior written consent of Gatestone Institute.

Preveo Brane Popović

Basam Tavil

Izrael ratuje protiv Hezbolaha, ne protiv libanskog naroda

Kuća i dva automobila u Morešet, Izrael, koji su pretrpeli direktan pogodak rakete koju je 22. septembra 2024. ispalio Hezbollah iz Libana. (Photo by Amir Levy/Getty Images)

Ima međunarodnih medija koji pogrešno predstavljaju najnoviji razvoj događaja u borbi Izraela protiv Hezbolaha, terorističke organizacije koju podržava i izdržava Iran, kao rat između Izraela i Libana. To, međutim, nije rat između Izraela i libanskog naroda. To je rat između Izraela i prebogato naoružane terorističke grupe koja je stvorila svoju državu unutar države Liban, i koja deluje po naređenjima mula iz Teherana – a ta naređenja glase: uništiti „cionistički entitet“. Taj je rat počeo pre 11 meseci kada je Hezbollah podržao palestinsku terorističku grupu Hamas, još jednog posrednika/proksija Irana koji je smešten u Pojas Gaze.

Hamas je, zajedno sa hiljadama „običnih“ Palestinaca, krenuo u napad na izraelska naselja blizu granice sa Pojasom Gaze, ubio 1.200 Izraelaca i kidnapovao više od 240 ljudi. Izrael je odgovorio tako što je poslao svoje trupe u Pojas Gaze, sa dva cilja: osloboditi taoce i uništiti vojnu sposobnost Hamasa, grupe čija osnivačka povelja poziva na džihad, sveti rat, sa ciljem ubijanja Jevreja i uništenja Izraela.

Samo jedan dan posle Hamasovog napada, 8. oktobra 2023. godine, Hezbollah je otvorio „drugi front“ protiv Izraela, s namerom da pomogne svojoj braći iz Hamasa. Kada je 13. oktobra 2023. počela ozbiljna izraelska ofanziva na Gazu, teroristi Hezbolaha su započeli sa slanjem na stotina raketa, dronova i vođenih projektila na

izraelske zajednice duž granice sa Libanom. Izrael je zbog toga morao da evakuise na desetine hiljada stanovnika iz severnog Izraela. Od tada te razmeštene porodice nisu mogle da se vrate u svoje domove, od kojih su neki teško oštećeni ili potpuno uništeni raketama i dronovima Hezbolaha.

Premijer Izraela, Benjamin Netanjahu, i njegova vlada su demonstrirali neverovatnu uzdržanost u odnosu na Hezbolahov rat iscrpljivanja. Činili su sve što su mogli da izbegnu pravi rat sa Hezbolahom, uglavnom da bi izbegli povređivanje nevinih civila u Libanu. IDF (Izraelske odbrambene snage) neprekidno upozoravaju libanske civile da pređu dalje na sever, van domašaja ratnih dejstava. Izraelski vojni odgovor na neprekidan i svakodnevan baraž raketa i dronova koje već 11 meseci ispaljuje Hezbolah, ograničavao se na vazdušne napade koji su za mete imali teroriste Hezbolaha i njihove vojne instalacije u južnom Libanu.

Kako bi Sjedinjene Američke Države reagovale ako bi neka teroristička organizacija u Meksiku počela da lansira na stotine raketa i dronova na američke gradove? Da li bi Sjedinjene Države tolerisale takve napade skoro godinu dana? Da li bi prihvatile situaciju u kojoj bi njeni građani bili primorani da napuste svoje domove i postanu izbeglice u sopstvenoj zemlji? Kako bi Francuska odgovorila ako bi njeni gradovi bili na udaru terorista baziranih u susednim državama, recimo u Belgiji, Španiji ili Nemačkoj? Da li bi Francuzi pozivali na pregovore sa teroristima, ili bi primenili svoje pravo na samoodbranu?

Generalni sekretar Hezbolaha, Hasan Nasralah, je 19. septembra obećao da će se teroristički napadi njegove organizacije na Izrael nastaviti sve dok se rat u Gazi ne završi. Hezbolah će, rekao je on, nastaviti da podržava Palestince u Pojasu Gaze „bez obzira na posledice, na žrtve, ili na eventualni scenario po kome će se situacija razvijati“. Nasralah je takođe zapretio Izraelcima koji su se evakuisali iz svojih kuća da im neće biti dozvoljeno da se u njih vrate, podrazumevajući pri tom da možda planira invaziju i okupaciju severa Izraela.

Očigledno je da vođa Hezbolaha više brine o dobrobiti Hamasa nego o bezbednosti libanskog naroda. Čini se da on veruje da rat koji je pre 11 meseci poveo protiv Izraela može da spase Hamas, i da mu dozvoli da nastavi svoju vladavinu u Pojasu Gaze. Nasralah i njegovi gospodari u Iranu spremni su da unište Liban i da žrtvuju mnoge stanovnike Libana – da bi održali Hamas na vlasti. Izgleda da je Hezbolah odlučio da celokupno stanovništvo Libana drži kao zarobljenike, kako bi zaštitio ubice i silovatelje Hamasa koji su 7. oktobra 2023. godine masakrirali Izraelce.

Početkom ove nedelje Izrael je objavio fotografije koje pokazuju kako Hezbolah sklanja oružje po kućama civila u južnom Libanu. Među tim oružjem bilo je i krstarećih raketa, raketa sa ogromnom bojevim glavama, i dronova. Na jednoj

od slika koje je IDF objavio bila je raketa dugog dometa, postavljena na hidraulično lansirno podnožje, smeštena na tavanu jedne libanske porodične kuće.

Istu taktiku već dve decenije koristi i Hamas u Pojasu Gaze. Kao i Hezbolah, teroristička palestinska grupa Hamas drži lansere raketa u gusto naseljenim delovima Pojasa Gaze, u kućama, bolnicama, džamijama i školama.

Prvenstveni ratni cilj Izraela je da ubuduće spreči ponavljanje još nekog napada na Izrael sličnog onom 7. oktobra. Nedugo posle tog napada, viši Hamasov zvaničnik Gazi Hamad je izjavio da se njegova grupa sprema da ponovi takve napade ponovo i ponovo, sve dok Izrael ne bude uništen:

„'Poplava Al-Aksa' (ime koje je Hamas dao napadu 7. oktobra) samo je početak. Biće i druga, treća, četvrta, zato što smo odlučni, rešeni i sposobni da se borimo. Izrael mora da nauči lekciju, i to ćemo učiniti još jednom, i još jednom. Izrael je država kojoj nema mesta na našoj zemlji.“

Rat u Pojasu Gaze bi mogao sutra da se završi. Potrebno bi bilo da Hamas položi oružje i oslobodi sto i jednog otetog taoca koje i dalje drži. Postoji bojazan da je možda samo polovina njih živa. Međutim, čini se da je Hamas odlučio da ratuje do poslednjeg Palestinca. Očigledno je da tu grupu nije briga koliko će hiljada Palestinaca biti ubijeno u ratu. Njihov glavni cilj je da ostanu na vlasti.

Rat u Libanu bi mogao da prestane sutra, ako bi Hezbolah prestao da šalje rakete i dronove na izraelske gradove. Međutim, do sada Hezbolah nije pokazao da ima nameru da prestane.

Mnogi Libanci se oštro protive pokušaju Hezbolaha da im uvuče zemlju u rat koji se vodi radi Hamasa i Irana. Obraćajući se generalnom sekretaru Hezbolaha, libanski novinar i politički analitičar Dr Gasan A. Bou Diab, je napisao:

„Uvalili ste našu zajednicu i narod u sukob sa Izraelom, a razmere tog rata zna samo Bog. U sukobu smo sa državom koja je zaista jedna od najnaprednijih nacija u smislu tehnoloških i vojnih dostignuća, koja ima veliku mrežu međunarodnih odnosa – a sve to radi podrške frontu u Gazi.

„Samo jedan dan pošto je teroristička organizacija Hamas izvršila svoju fatalnu operaciju, vi ste počeli da pucate na teritoriju Izraela i time naterali desetine tamošnjih nedužnih civila da pobegnu od svojih kuća. Podržali ste terorističku organizaciju koja je počinila jezive zločine kidnapovanja talaca i korišćenja civila kao ljudske štitove.

„Pre toga ste neprestano pretili da ćete 'držati Izraelce na vrhovima prstiju' i da ste spremni da 'uništite Izrael za sedam i po minuta'.

„Vaše besmislene opklade karakteristične su za put kojim idete. Kockali ste se jer ste mislili da

Izrael ne može da izdrži rat koji dugo traje, ali Izrael je sve iznenadio a rat traje već skoro godinu dana. Kladite se da će se njegove političke, bezbednosne i vojne institucije urušiti ako se otvori još frontova, pa je Izrael opet pokazao svoju kohezivnost. Zapravo ste ga naterali da posle 7. oktobra uspostavi novi društveni ugovor koji je fokusiran na borbu za opstanak.

„Kockali ste se pretpostavkom da će Iran direktno intervenisati na terenu, a onda ste videli kako se Hamnei povlači i ograničava na molitve, kako traži zaklon čim je video američke nosače aviona na kojima je tehnologija pete generacije i oružje koje može da uništi pola zemaljske kugle. Oslonili ste se na spoljne diplomatske pritiske i proteste u celom svetu, i niste uspeali jer je vaša osovina bila ta koja je počela agresiju.“

Hezbollah je odlučio da uništi Liban i da žrtvuje veliki broj libanskih civila, da bi omogućio Hamasu da održi kontrolu u Pojasu Gaze. Izraelu nije ostavljena druga mogućnost osim da povede kontraofanzivu i da brani svoje stanovništvo. Posle Hamasa, koji je doneo *nakba* (katastrofu) Palestincima u Pojasu Gaze, Hezbollah to isto čini narodu Libana.

Basam Tavit (Bassam Tawil je Arapin, musliman koji živi na Srednjem istoku. Njegov rad su omogućili donatori koji žele da ostanu anonimni. Gateston im je veoma zahvalan)

© 2024 Gatestone Institute. All rights reserved. The articles printed here do not necessarily reflect the views of the Editors or of Gatestone Institute. No part of the Gatestone website or any of its contents may be reproduced, copied or modified, without the prior written consent of Gatestone Institute.

25. septembar 2024

Preveo Brane Popović

Basam Tavit

Jedini sporazum koji Hamas hoće je predaja Izraela

Izraelske odbrambene snage (IDF) otkrile su 4. avgusta 2024. veliki Hamasov tunel između Pojasa Gaze i Egipta, ispod Koridora Filadelfija. (Photo source: IDF)

Palestinska teroristička grupa Hamas, koju potpomaže i drži Iran, stalno zahteva da se Izrael potpuno povuče iz Pojasa Gaze, kada bi oni, navodno, pristali na sporazum o „prekidu vatre u zamenu za oslobađanje talaca“. Drugim rečima, Hamas zahteva da Izrael izgubi rat kako bi ta teroristička grupa mogla da se pregrupiše, ponovo naoruža, i da pripremi nove napade na Izrael kao što je bio onaj 7. oktobra 2023. Treba ponoviti: u tom je napadu ubijeno 1.200 Izraelaca, mnogi su silovani, mučeni i živi spaljeni. Tada je kidnapovano 240 ljudi i odvedeno u Pojas Gaze, mučeni i mnogi ubijeni. Njih 101 su još uvek taoci.

U saopštenju koje je Hamas izdao 12. septembra, egipatski i katarski posrednici su obavesteni da je „Hamas pozitivan i fleksibilan, da želi da se postigne prekid vatre u Gazi, da izraelska okupaciona armija mora da se povuče sa cele teritorije Pojasa Gaze na način kojim se zadovoljavaju interesi Palestinaca, čime sporazum o oslobađanju zatvorenika postaje moguć.“

Potpuno izraelsko povlačenje podrazumeva da IDF napusti koridor Filadelfija i granični prelaz Rafa između Pojasa Gaze i Egipta. To takođe podrazumeva da Izrael napusti koridor Necarim koji Pojas Gaze deli na severni i južni deo.

Napuštanje granice između Pojasa Gaze i Egipta omogućilo bi Hamasu da se vrati svojoj dece-

nijskoj praksi krijumčarenja oružja u enklavu. Takođe bi novom lideru Hamasa, Jahiji Sinvaru, omogućilo da pobjegne kroz tunele u egipatsku pustinju, i da sa sobom povede što više talaca kojima je okružen radi sopstvene zaštite.

Slično tome, napuštanje koridora Necarim omogućilo bi povratak Hamasovih terorista u severni deo Pojasa Gaze, čime bi se ponovo približili izraelskim naseljima koja leže duž granice.

Brigadni general (u rezervi) Udi Dekel, šef istraživačkog programa u palestinskoj areni pri „Izraelskom institutu za studije nacionalne bezbednosti (INSS)“ kaže:

Hamas je fokusiran na preživljavanje i iz sve snage nastoji da stvori mit po kome ne može da bude pobeđen, na osnovu čega se očekuje lokalni i međunarodni pritisak da rat prestane. Šef IDF-a Herci Halevi se bavio tim pitanjem 13. januara, kada je rekao: „Vodstvo Hamasa svoje nade polaže u prekid vatre i ubeđen je da će u tome uskoro uspeti. Ciljevi rata su složeni, teško ih je ostvariti i dugo će trajati – to smo rekli još na samom početku. Potrebna je čvrstina i strpljenje da bi se Hamas neutralisao. Na severu Pojasa Gaze smo uspeli da rasturimo Hamasovu vojnu mrežu, i sada se naše trupe bave postizanjem tog rezultata i proširivanjem na dalju teritoriju. Terorista još uvek ima, još uvek stoji deo njihove infrastrukture. Nastavićemo da napadamo, da ih gonimo i uništavamo...“

U sadašnjoj fazi rata Izrael mora da primeni kombinaciju dva pristupa: ponovno zauzimanje severnog dela Pojasa Gaze (severno od reke Gaza), proširivanje oblasti pod izraelskom kontrolom i hermetičko zatvaranje koridora Filadelfija kroz koji se svašta krijumčari. Time se sprečava ponovno naoružavanje Hamasa i drugih terorističkih grupa.“

Poslednjim saopštenjem Hamasa ta teroristička grupa jasno zahteva da Izrael napusti Pojas Gaze *pre* oslobađanja kidnapovanih ljudi.

Neki su izveštaji govorili da je Hamas spreman da oslobađa taoce u fazama. Nema sumnje da žele da zadrže što je moguće više talaca kao „polis osiguranja“ da Izrael ne bi ponovo pokrenuo rat protiv njih, a da će Hamas imati slobodne ruke da u budućnosti opet napadne Izrael. To podrazumeva zadržavanje velike grupe talaca u terorističkim rukama verovatno još godinama. Važno je napomenuti da poslednjih 10 godina Hamas kao taoce drži dva izraelska civila, za koje se veruje da su još živi i posmrtno ostatke još dvojice izraelskih vojnika.

U stvarnosti bi „prekid rata“ sada značio da se Izrael predao i da bi Hamasu bila obezbeđena kontrola nad Pojasom Gaze. Hamas želi da vidi poražen i ponižen Izrael.

Ta teroristička grupa želi da proglasi pobjedu i da pošalje poruku neprijateljima Izraela da su zločini počinjeni 7. oktobra vredeli visoku cenu koju su stanovnici Pojasa Gaze platili.

Dozvoljavanje Hamasu da ostane na vlasti porazumeva da će ta teroristička grupa nastaviti *džihad* (sveti rat), da će i dalje ubijati Jevreje i nastojati da uništi Izrael. Viši funkcioner Hamasa Gazi Hamad je neposredno posle napada 7. oktobra rekao:

„Poplava Al-Aksa (*ime koje je Hamas dao invaziji na izraelska naselja*) je samo početak, biće i druge, i treće, i četvrte. Izrael je država kojoj nema mesta na našoj zemlji. Moramo da uklonimo tu državu. Nije nas sramota da to kažemo, i to glasno. Izrael mora da nauči lekciju, i mi ćemo to učiniti ponovo i ponovo.“

Hamas je spreman da se bori do poslednjeg Palestinca. Tu terorističku grupu ne zanima da li će desetine hiljada ljudi njihovog sopstvenog naroda izgubiti život kao posledica rata koji su sami pokrenuli. Prioritet broj 1. je zadržati vlast posle rata. Očigledno je da se Hamas nada da će sporazum „prekid vatre - taoci“ pomoći da se dokopa tog cilja, i da će zadržati kontrolu u Pojasu Gaze.

Palestinski politički analitičar Mohamed Siam, koji blisko saraduje sa Hamasom, naglasio je ravnodušnost te terorističke grupe prema životima stavovnika Pojasa Gaze:

„Žrtve su cena slobode. I još žrtava. Generalno treba reći da u Hamasovom rečniku ne postoji reč 'predaja'... Hamasova kalkulacija polazi od želje da se čovek žrtvuje i umre u ime Boga i da time stekne mučeništvo. Mučeništvo i pobjeda su najveći ciljevi članova Hamasa. Hamas se nikada neće predati.“

Ako Bajden-Haris administracija želi da razume stvarne namere i ciljeve Hamasa, potrebno je samo da pogledaju šta ta teroristička grupa govori na arapskom jeziku. Hamas i njegovi saveznici na arapskom jeziku govore da jedini sporazum koji bi oni prihvatili jeste da Izrael podigne belu zastavu.

Ako se Hamasu dozvoli da pobjedi u ratu, Iranu i njegovim drugim terorističkim posrednicima/proksijima - kao što su Hezbolah, Palestinski islamski džihad i Huti – porašće samopouzdanje i osetiće se snažnijim. Dalje, to će muslimanskim džihadistima u celom svetu preneti poruku da su Izrael i Zapad suviše slabi da bi mogli da zaštite svoje narode i svoje vrednosti, u sukobu sa islamski terorističkim organizacijama. Ta će slabost doneti još terorizma – ne samo protiv Izraela već i protiv Sjedinjenih Država Amerike i protiv većine država na Zapadu.

Umesto pritiska na Izrael da prekine sa ratom, administracija Bajden-Haris bi trebalo odlučno da zahteva da Hamasove ubice i silovatelji u potpunosti polože oružje, da se razoružaju, da prepuste kontrolu nad Pojasom Gaze i da bezuslovno puste sve taoce.

To mora hitno da se dogodi, *pre* nego što Iran osvoji proizvodnju nuklearnog oružja i ponovo

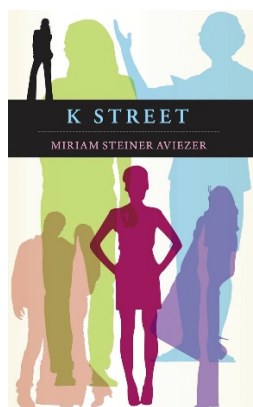
krene da napada svoje naftom bogate susede, kao što su Ujedinjeni Emirati i Saudi Arabija.

Ako Hamas odbije da se povinuje tom zahtevu, administracija Bajden-Haris, ali i ostatak sveta, treba da pomogne Izraelu u naporu da uništi vojne moći te terorističke grupe, i da je uklone sa vlasti.

© 2024 Gatestone Institute. All rights reserved. The articles printed here do not necessarily reflect the views of the Editors or of Gatestone Institute. No part of the Gatestone website or any of its contents may be reproduced, copied or modified, without the prior written consent of Gatestone Institute.

15. septembar 2024

Preveo Brane Popović

Kindle Edition

Miriam Steiner Aviezer

K Street

Mlada žena sedi u kafiću i čeka poslednji autobus koji stiže u ponoć. Elza, izvanredno lepa žena čeka isti autobus. Čekaju zajedno, provode sate jedna pored druge.

U početku su samo dva stranca koji čekaju, ali se odnos između njih razvija. Elza postaje opsesija mlade žene. Ona je neko ko sedi pored druge mlade žene, daje smisao čekanju, unosi život u svakodnevna popodneva Elzinim prisustvom. Elza je sada njena navika; oduvek ju je čekala.

Jednog dana, Elza se ne pojavljuje. Mlada žena je ljubomorna na to s kim je Elza, umesto sa njom, ljubomorna na razlog zašto je Elza negde drugde. Možda je Elza našla drugo mesto da čeka autobus, drugog prijatelja. Mlada žena odlazi da pronade svoju opsesiju. A ova potraga je vodi u kafkijansko otkrovenje, u potragu za smislom života.

Nils A. Hojg

Srednji Istok: priča o novinarskoj brljotini

Zadatak odvažnih novinara je da pažljivo istraže vrednost onoga što svaka od strana ima da kaže. Ako to učine i u ovom slučaju, ishod postaje jasan: zemlja pripada jevrejskom narodu i onima koje taj narod ljubazno primi – i nikom drugom. Pošto to nije zaključak za kojim tragaju mnogi autori i urednici, propaganda palestinske teorije o žrtvi, u kombinaciji sa poricanjem prava Izraelu na zemlju, po svemu sudeće opstaje i dalje.

Arapske armije su 15. maja 1948. godine započele rat – i izgubile ga. Od tada pa nadalje mnogi Arapi taj gubitak nazivaju „*nakba*“ („katastrofa“). Sve vreme od tada oni zahtevaju saučešće jer su izgubili rat koji su sami započeli. Ako su nesrećni, možda nije trebalo ni da započiju taj rat.

Tog 15. maja, egipatske, sirijske, transjordan-ske, libanske i iračke snage „nahrnule su... samo nekoliko sati pošto su se Britanci povukli iz Palestine i pošto je Izrael objavio svoju nezavisnost.“ Sve do tada je svako ko se rodio na tom mestu bio Palestinac. Hrišćani su bili Palestinci, Jevreji su bili Palestinci. Kao „mesto rođenja“ svakom od njih je u pasošu bilo upisano „Palestina“.

Arapi, koji su pobjegli tokom borbi, verovatno su pretpostavljali – zahvaljujući vestima koje su emitovane – da će njihovo odsustvo arapskim armijama olakšati ubijanje Jevreja. Verovatno je plan bio da se uskoro vrate, da pokupe plen i da zauzmu na brzinu uzetu zemlju.

Kada su arapske armije bile poražene, a neki od onih koji su pobjegli pokušali da se vrate, bilo im je rečeno da nisu bili lojalni i da im povratak nije dozvoljen. Oni Arapi koji su pobjegli, i njihovo potomstvo, sada sebe nazivaju Palestincima. Oni su, međutim, jednostavno Arapi koji su u onom trenutku pobjegli iz Izraela, i kojima povratak nije bio dozvoljen.

Naravno da dobro čuvana tajna, koju je izgovorio niko drugi do viši zvaničnik Palestinske oslobodilačke organizacije (PLO) Zoheir Mohsen, glasi: „Palestinski narod ne postoji“:

„Palestinski narod ne postoji. Stvaranje palestinske države samo je sredstvo da se nastavi borba protiv države Izrael, da bismo ostvarili arapsko ujedinjenje. Danas u stvarnosti ne postoji razlika između Jordanaca, Palestinaca, Sirijaca i Libanaca. Mi danas samo iz političkih i taktičkih razloga

govorimo o postojanju palestinskog naroda, jer arapski interesi zahtevaju postojanje izdvojenog „palestinskog naroda“ da bismo se suprotstavili cionizmu. Iz taktičkih razloga, Jordan, koji je suverena država sa definisanim granicama, ne može da polaže pravo na Haifu i Jafo, Berševu i Jerusalem. Međutim, onog trenutka kada povratimo svoje pravo na celu Palestinu, nećemo čekati ni minuta da ujedinimo Palestinu sa Jordanom.“ – (preuzeto iz "Wij zijn alleen Palestijn om politieke reden", *Trouw*, 31 March 1977.)

Timoti Benton u svom članku iz 2019. primećuje:

„Osnivanje PLO-a, sada poznatog pod imenom 'Fatah', nema nikakve veze sa željom da se uspostavi država. U celom osnivačkom aktu se jasno, uvek iznova, ističe da je jedini cilj uništenje Izraela, ništa više od toga. Time je začel 'palestinski narativ' – bila je potrebna priča koja će stajati iza onog što žele.“

Arapci koji nisu napustili Izrael tokom Rata za nezavisnost, kao i njihovi potomci, i dalje žive u Izraelu kao Arapci, sa punim državljanstvom i istim pravima koja imaju i Jevreji, s tim što su izuzeti od vojne službe – Izrael nije želeo da se bilo ko bori protiv svoje braće. Ti izraelski Arapci danas čine 20% izraelske populacije, i drže istaknute položaje u medicini, ekonomiji, novinarstvu, sudskom sistemu, kao članovi Parlamenta, pa čak i u Vrhovnom sudu Izraela. Tvrdnja da u Izraelu vlada „aparthejd“ je sramna kleveta. Za razliku od njih, Arapci koji su 1948. godine pobjegli u Liban, ni danas ne mogu da rade bilo kakve poslove koji nešto znače. Neki Arapci to nazivaju pravim aparthejdom.

Tokom tog rata i u godinama koje su mu sledile, Izrael je prihvatio otprilike isti broj jevrejskih izbeglica koji su isterani iz arapskih država, koliki je bio broj Arapa koji su pobjegli iz Izraela – oko 700.000 ljudi sa svake strane. Međutim, za razliku od Jevreja, Arapci su odbili da svoju „braću“ prihvate kao punopravne stanovnike, i od njih zahtevali da se „vrate“ u zemlju koju su svojevremeno napustili. Sve vreme od tada mnoge arapske države, neprijatelji Izraela, koriste te mučene duše i njihove potomke kao političke pione, terajući ih da protestuju protiv Izraela koji ih nije primio nazad, a protiv koga su započeli rat istrebljenja.

Godine 1967. Arapci su započeli još jedan rat – i izgubili ga. Izrael je upozorio Jordan da se ne meša u sukob – što je Jordan ignorisao, pa je uzeta teritorija do reke Jordan i delovi Jerusalemima koje je Jordan svojevremeno nezakonito okupirao u prethodnom ratu. Tako je Izrael ušao u svoju istorijsku domovinu, Judeju i Samariju, na Zapadnoj Obali reke Jordan. Reka je postala granica između dve države. Od tada su počeli da se čuju glasovi, koji tokom vremena sve više jačaju i postaju „opšte mesto“: „Jerusalem i Zapadna Obala su okupirani“. Oni jesu bili „okupirani“ – *ilegalno* – od strane Jor-

dana tokom rata 1948. Ono što se nikada ne kaže, naravno, jeste da navodni „okupatori“, Jevreji, na toj zemlji žive već skoro 4.000 godina.

Pozivi da Izraelci prekinu svoju navodnu „okupaciju“ počeli su da stižu ne samo iz islamističkih medija, već i od navodnih novinara sa Zapada. Tužno je da te optužbe nikada nisu zasnovane na činjenicama već na ideološkim mitovima koji nastaju iz teorija društvene pravde i na osnovu stvarne ili izmišljene žrtve.

List *New York Times* je 2020. godine dobio Pulicerovu nagradu, mada „je bilo poznato da je dobar broj nagrađenih eseja bio čista besmislica“. Drugim rečima: izmišljotina. Odsustvo činjeničnog konteksta obično potiče od nesolidnog istraživačkog izveštavanja – ili, bolje, od *bilo kakvog* istraživačkog izveštavanja – u kombinaciji sa modernim socio-političkim teorijama. Tu se ponavljaju netačne priče o „vestima“ koje dovode u zabludu naivnu publiku, čime se podriiva poverenje u izveštavanje. Naravno da nisu svi novinari takvi, ali ti drugačiji verovatno čine manjinu. Primer istinitog, merodavnog novinarstva je Peter Švajcer (Peter Schweizer) koji je razotkrio korupciju unutar „američke progresivne elite“ u svom bestseleru „Profili korupcije“ (*Profiles in Corruption*).

Istorija i činjenice osvetljavaju jedan broj pogrešnih pretpostavki u vezi izraelske navodno nezakonite „okupacije palestinskih zemalja“. Kada je, na primer, norveški premijer Jonas Gar Stor (Gahr Store) opisao unilateralno priznanje palestinske države kao „investiciju u jedino rešenje koje može da dovede do trajnog mira na Srednjem Istoku“, on je demonstrirao potpuno neshvaćanje realnosti. Ni Palestinska uprava na Zapadnoj obali, ni Hamas, ni Palestinci generalno, ne žele rešenje sa dve države. Oni sasvim otvoreno zahtevaju rešenje sa jednom državom i nestanak Izraela.

Poređenja sa Engleskom i Irskom potpuno promašuju metu: čak na vrhuncu „muka“ sa Irskom, niko od Iraca nije tvrdio da Engleska pripada Irskoj, niti da svi koji nisu rimokatolici treba da odu iz Irske.

Vredelo bi pogledati kako dolazi do pojave takvih jednostranih članaka, predloga i verovanja – osim ako se radi o golom antisemitizmu i anticionizmu.

Nešto od krivice treba pripisati propustu da se primene osnovni principi novinarstva: naime, istražiti činjenice, pa onda videti kuda one vode. U današnjem brzom vozu vesti, novinari obično nemaju vremena za traganje za istinitom pričom – ili misle da nema potrebe da se udubljuju u istoriju i činjenice koje ne spadaju u popularizovane pretpostavke. Ili im urednici kažu, eksplicitno ili implicitno, na kojim pričama da rade a na kojim da *ne rade*. Veteran žurnalizma Mark Džadž (Judge) lamentira nad prošlošću: „autori su nalazili priče tako što su istraživali likove u njima, pa su svoje

tekstove punili svojim uvidima i mudrošću koja je dolazila od godina iskustva“.

Možda neki od novinara – sa obe strane spektra - svesno ili nesvesno, sada pišu da bi umirili svoje urednike, izdavače ili oglašivače. Istaknuti urednik *New York Times*-a Džejms Benet (James Bennet) je bio otpušten jer je objavio kolumnu o senatoru Tomu Kotonu (Cotton) koja nije bila na liniji koja je preovlađivala tog meseca. Koton je tada predložio da, ako se neredi nastave, vlada treba da „pošalje vojsku“ – što je evidentno u tom trenutku bila jeres. Bolje ništa ne činiti i pustiti da grad bude spaljen.

U ključnim vremenima, u polarizovanom društvu kakvo je danas, autori koji su istovremeno i nezavisni mislioci – oni koji imaju kritičke stavove, poseduju integritet, objektivnost i nepristrasan stav, a sve za dobro svoje publike – ugrožena su vrsta.

„Nezavisno novinarstvo,“ pisao je Benet, pokazuje se kroz „pisanje na osnovu ferpleja, traženja istine, težnje da se bude objektivan“. Problem sa *New York Times*-om, dodao je on, „metastazirao je od liberalne pristrasnosti do neliberalne pristrasnosti; od naklonosti da se povlađuje jednoj strani u nacionalnoj debati, do impulsa da se debata potpuno spreči“.

Element koji nedostaje, tvrdio je Benet, jeste hrabrost – hrabrost da se piše istina, da se obelodane činjenice uprkos pritiska urednika, da se ne kapitulira pred modernim idealima, pred većom prodajom, da se ne bude u skladu sa preovlađujućim etosom firme ili da se ne sledi konvencionalna mudrost – a sve to može da bude maska koja stoji pred istinom. Istakao je integritet kao „moralnu i intelektualnu hrabrost da se i druga strana uzme ozbiljno, da se izveštava o istinama i idealima koje upravo vaša strana demonizira iz straha da će naša stvar pretrpeti štetu“. To je suština cele stvari: moguća šteta koja će biti naneta 'našoj stvari' – to je ideološki stav koji je anatema za objektivno izveštavanje.

Zalosno je da ispitivanje pokazuje da je samo oko 44% novinara u Americi spremno da „uvek teže prikazivanju svih strana u priči“. Svi ostali, čini se, teže da slede „konvencionalnu mudrost“ – površni pristup koji prečesto zamagljuje tačnu priču.

New York Times-u je možda dodeljena Pulice-rova nagrada – kao što je bila dodeljena i Volteru Durantiju (Walter Duranty) za bojenje u roza zločina sovjetskog vođe Josifa Staljina; i još jednom za „Rusku podvalu“ (Russia Hoax). Nagrade treba dodeljivati za beletristiku. Slična opasna novinarska besmislica bila je očigledna tokom naleta Covid-a 19: tada se tvrdilo da je priča o laptopu Hantera Bajdena dezinformacija, bez spominjanja da su kognitivne sposobnosti Hantetrovog oca, predsednika Džo Bajdena, već godinama oštećene.

Vrhunac novinarske brljotine, koja je uklonila stvarnu priču, postao je vidljiv kada je konačno isplivala istina, i kada je „cela zemlja doživela šok, uključujući i najiskusnije novinare,“ pisala je Džil Abramson koja je ranije radila u *New York Times*-u. Ona je aludirala na mentalnu i fizičku nesposobnost predsednika Bajdena. Tako su oni koji imaju pravo da znaju – glasači u celoj zemlji – bili namerno varani jedno značajno dugo vreme.

Mnogi vodeći političari i javne i poznate ličnosti, kao i dobar deo medija, tvrdili su da je „Bajdenovo predsedavanje bilo grandiozno uspešno“. Međutim, kada se se na stvar pogleda kako treba, ono je bilo katastrofa – uključujući i predaju SAD pred talibanskom terorističkom grupom u Afganistanu, pasivno posmatranje kako kineski špijunski balon skuplja informacije iznad najosetljivijih američkih vojnih područja, što je sve dovelo do „sveta u plamenu“.

I tako dolazimo do pitanja posedovanja teritorije.

Islamisti smatraju da se „palestinska zemlja“ prostire od reke (Jordan) do mora (Mediteran), što vodi do modernog slogana koji najviše vole anticionističke gomile posvećenih dekonstrukcionista: „Od reke do mora Palestina će biti slobodna“. Nema objašnjenja zbog čega i komšijska teritorija Jordana, sa druge strane reke, nije uključena u zahtev za posedovanje teritorije. Teritorija koja čini Jordan, prema Balfurovoj deklaraciji, originalno je bila predviđena za „nacionalni dom jevrejskog naroda“. Stoga se Jordan s pravom može smatrati „okupiranim Izraelom“. Da je Izrael makar malo ekspanzionistički nastrojen – kao što su Iran i Palestinci – mogao bi da zahteva tu teritoriju.

Wall Street Journal je 4. jula 2024. u svom online izdanju objavio tekst pod naslovom „Izrael je ove godine ugrabio više teritorija nego što je učinio tokom protekle tri decenije“. Tu se govori o onim delovima Zapadne Obale, koji se ispravnije nazivaju Samarija i Judeja, i koji čine, kao što im i sama imena kažu, samo „srce“ Izraela. Izrael ne može da „ugrabi“ sopstvenu teritoriju. Postoji istorijska, pravna i etička garancija koja priznaje legitimno pravo Izraela na vlasništvo nad ovim prostorima, uključujući tu i Gazu, Zapadnu obalu i Transjordaniju (Jordan), kako je originalno predloženo Balfurovom deklaracijom i Konvencijom u Sam Remu 1920. godine. Ovu dodelu je naknadno izdelio Vinston Cerčil 1921. godine, da bi zadovoljio zahteve hašemitskog emira Abdulaha.

Polaganje prava na teritorije se obično validira kroz razne faktore, uključujući i međunarodno pravo. U slučaju prava Hebreja-Jevreja na zemlju, validacija takođe dolazi iz istorije Izraela, kroz drevna dokumenta, verske tekstove, tradiciju, arheološke nalaze, i iz činjenice da Jevreji na toj istoj zemlji žive već više od 3.600 godina. Jevreji su očuvali svoj istorijski jezik, kulturu i religiju

skoro četiri milenijuma, i jedino su preostalo pleme u regionu koje može da dokaže svoje drevno nasleđe i identitet.

Svi ti faktori i još toga, pružaju verodostojnost izraelskom polaganju prava na legitimnost, to jest da je jevrejski narod punopravni vlasnik i posednik *celog* Izraela. Stoga je potrebna jaka doza namerne kognitivne disonance, verskog fanatizma, neznanja, naivnosti, pa čak i antisemitizma, da bi se Izraelu osporilo pravo koje ima. Kada se sve to uzme u obzir, razumljivo je što poznati ekspert za međunarodno pravo Žak Gotije (Jacques Gauthier) podstiče jevrejski narod Izraela da „nikada ne dozvoli da mu se kaže da krši tuđe pravo. To je vaša zemlja; pripada vam po zakonu“.

To što su Norveška, Irska i Španija 28. marta 2024. priznale nepostojeću palestinsku državu – bez funkcionalne vlade, bez definisanih granica ili održive ekonomije – odslikava antisemitsku pristrasnost tih nacija, za razliku od stava drugih evropskih zemalja koje, za sada, ne prihvataju legitimitet nepostojeće palestinske države.

Pisac Džejms Sinkinson je napisao: „to što 145 članica UN sada priznaje palestinsku državu, ne čini je državom“. Šta, zapravo, priznanje takve države u praksi znači? Isključivo islamističko vlasništvo nad teritorijom? Na koju teritoriju te nacije tačno misle? Da li time dokazuju punovažnost legitimiteta radikalnog islamizma i džihadističke vladavine, sa sopstvenom vojskom? Ko je ovlašćen da donosi takve odluke? A šta je sa Jevrejima i njihovim pravom? Da li će konačni rezultat biti džihadistička, islamistička, palestinska Gaza i Zapadna obala, sa nešto malo zemlje između za Jevreje, koji će na kraju biti stisnuti i pobijeni i nepostojeći? Da li će te države pokušati da Izraelu nametnu takvo priznanje?

Uz takva, i još druga pitanja, „priznanje“ nema nikakvog smisla. Sve što se njime dobija je obelodanjivanje istorijskog antisemitizma tih zemalja, buđenje lažnih očekivanja i stvaranje opasnosti koja donosi još smrti – ali daleko od tih zemalja. To su nepotrebni, licemerni, besplatni zahtevi. Unilateralno priznavanje „Palestine“ neizbežno dovodi do stvaranja još jedne nefunkcionalne, neodržive države, nastanjene džihadističkim teroristima, otvoreno željnih da ponove užas od 7. oktobra 2023. počinjen nad izraelskim stanovništvom.

Izrael je 17. jula 2024. ponovio da ima pravo na svoju zemlju. Izraelski parlament, Kneset, doneo je rezoluciju kojom se odbacuje uspostavljanje palestinske države „na bilo kom delu teritorije zapadno od reke Jordan“. Situacija je sada jasna: nema šanse da se Izrael saglasi sa takozvanim „rešenjem palestinskog pitanja sa dve države“. Sporazumi iz Osla, koji su odavno umrli, sada su i zvanično mrtvi.

Stoga je na nalaz Međunarodnog suda pravde (IJC), objavljen 19. jula, dva dana posle donošenja

rezolucije u Knesetu, da su „izraelska naselja na Zapadnoj obali i u Istočnom Jerusalimu, kao i režim sa tim u vezi, uspostavljena i održavana uz kršenje međunarodnih zakona“, izraelski Premijer Benjamin Netanjahu odgovorio:

„Izraelski narod nije okupator na sopstvenoj zemlji, uključujući tu i glavni grad Jerusalim, ni u Judeji i Samariji, našoj istorijskoj domovini. Nikakvo apsurdno mišljenje iz Haga ne može da porekne tu istorijsku istinu, ili legalna prava Izraelaca da žive u sopstvenim zajednicama u našem pradedovskom domu.“

Deo Izraela poznat pod imenom Pojas Gaze za sada je okupiran takozvanim Palestincima, koji tu žive samo zahvaljujući dobroti Izraela koji je, zbog mira i budućeg prosperiteta Gaze, 2005. godine odlučio da na tom mestu neće biti nijednog Jevrejina. Nažalost, umesto da iskoriste milijarde koje su im date da izgrade Dubai na Mediteranu, oni su izgradili podzemni grad terorističkih tunela. Palestinci su Arapi koji su se tu naselili, jednako kao Hebreji, jevrejski narod koji tu živi već skoro četiri milenijuma. Profesor prava na 'George Mason univerzitetu', Eugen Kontorovič (Eugene Kontorovich), stručnjak za međunarodno pravo, napominje da „svi argumenti koji od Izraela čine okupatorsku silu padaju pod težinom jedne jednostavne činjenice: ako je država legalni vlasnik neke teritorije, ona ne može da je okupira“.

Stoga se čini da je islamistička strategija da se preuzme vlasništvo nad nekim rečima, i da se onda izvrne njihova nameravana primena. Iz tog se razloga Jevreji nazivaju „okupatorima“ Izraela, pri čemu se podrazumeva da Gaza, Judeja, Samarija i Jerusalim čine originalnu palestinsku domovinu, uprkos brojnim pisanim i arheološkim dokazima koji dokazuju suprotno.

Izraelski Jevreji ne mogu punopravno da budu optuženi da ilegalno okupiraju sopstvenu zemlju. Naprotiv, Palestinci i njihovi saveznici su okupatori izraelske zemlje, i stoga potpadaju pod izraelsku jurisdikciju i kontrolu. Njih možda ljuti činjenica da zemlja pripada Izraelu i jevrejskom narodu, koji ima ekskluzivno pravo na nju, zajedno sa onima kojima Izrael pruža dobrodošlicu.

Novinari obmanjuju svoju publiku time što podržavaju, bez ulaganja istraživačkog napora, stanište mnogih političkih lidera na Zapadu. Saglasnost sa uredničkom kulturom može da bude olakšavajuća okolnost, ali novinari koji zaslužuju takvo ime – kao što su oni koji su otkrili aferu Votergejt i druge značajne skandale – spremni su da iznesu pravu priču. Ipak, politička lojalnost može da igra ulogu: javljeno je da je čak i veoma poštovani novinar Karl Bernstin (Carl Bernstein) priznao da su mu „demokrate pre 18 meseci rekly da Džo Bajden nije sposoban da obavlja svoju dužnost u drugom mandatu“. I, gde je objava te vitalne informacije?

Kada su Ujedinjene nacije rekly da „Palestina može da bude država,“ francusko-kanadski advokat i učenjak Žak Gotije je napomenuo: „mnogi ljudi se neće saglasiti sa tom laži, ako budu znali šta je istina“.

U skladu s tim, zadatak je hrabrih novinara – iz svih sfera političkih podela – da uvek pažljivo istraže validnost tvrdnje svake od strana. Kada bi to učinili i u ovom slučaju, ishod je sasvim jasan: zemlja pripada jevrejskom narodu, kao i onima koje ljubazno prihvate, i nikom drugom. Pošto to nije zaključak koji mnogi pisci i njihovi urednici žele da vide, najverovatnije je da će propaganda teorije o palestinskoj žrtvi, u kombinaciji sa odricanjem prava Izraelu na teritoriju i dalje živeti. List *Newsweek* na svom vebsajtu sada ima nešto kao pokušaj rešenja: „Fairness Meter“ (merač ferpleja). Čitaoci se mole da označe nivo predrasuda ili ferpleja (činjenica) za određeni članak. Možda bi i drugi sajtovi sa vestima mogli da slede taj primer. Radi suprotstavljanja preovlađujućoj „konvencionalnoj mudrosti“ koja često prekriva istinu date priče, kao što je Džejms Benet napisao: potrebna je „novinarska hrabrost, u kombinaciji sa kritičkim pristupom, objektivnošću, ferplejom i integritetom“ da bi se ponovo uspostavilo poverenje u medije. Ovi su zahtevi posebno neophodni u pitanjima od međunarodnog značaja kao što su namere Rusije ili Kine, ili u tvrdnjama Irana i njegovih posrednika kao što su Huti, Hizbolah i Hamas. Vreme je da realizam i istina preovladaju u pričama, a ne idealizam i ideologija.

Nils A. Hojg (*Nils A. Haug je pisac i kolumnista. Po profesiji pravnik, on je član Međunarodnog udruženja pravnika (International Bar Association), Nacionalnog udruženja učenjaka (Association of Scholars), i spoljni član 'Intercollegiate Studies Institute', Akademije filozofija i književnosti (Academy of Philosophy and Letters). Pošto je prestao da se bavi pravom, posebno se zainteresovao za političku teoriju povezanu sa događajima koji su u toku. Ima titulu Ph.D. u teoriji apologije. Autor je teksta 'Politika, zakon i neredi u Raju – potraga za identitetom' ('Politics, Law, and Disorder in the Garden of Eden – the Quest for Identity'); i 'Neprijatelji nevinog života, istina i smisao u mračno doba' ('Enemies of the Innocent – Life, Truth, and Meaning in a Dark Age'). Objavljivao je u 'First Things Journal', 'The American Mind', 'Quadrant', 'Minding the Campus', 'Gatestone Institute', 'National Association of Scholars', 'Israel Hayom', 'Jewish News Syndicate', 'Anglican Mainstream', 'Jewish Journal', 'Document Danmark', i drugim časopisima i listovima. 25. avgust 2024.*

© 2024 Gatestone Institute. All rights reserved.

Preveo Brane Popović

Džonatan S. Tobin

Zbog čega je Hamas toliko uveren da pobeđuje u ratu?

Jedan od ključnih frontova u ovom ratu nije na Srednjem istoku. On je u Sjedinjenim Državama Amerike.

Posle skoro godinu dana patnji i ozbiljnih gubitaka, verovatno je da će većina Izraelaca i palestinskih Arapa godišnjicu rata koga je Hamas započeo 7. oktobra obeležiti tugom. Ali ne svi. U intervjuu koji je *The New York Times* dobio od Kaleda Mašaala, šefa „političkog krila“ Hamasa, koji živi u luksuznom delu Dohe, u Kataru, ispostavilo se da on misli da se rat baš fino odvija. Kao što piše *Times*, Mašaal smatra da Hamas „dobija rat“. On je uveren da će njegova genocidna islamistička organizacija, uprkos opasnim batinama koje trpi od IDF-a (Izraelskih odbrambenih snaga), imati „odlučujuću“ ulogu u budućnosti Gaze.

Mašaal u Amanu, Jordan, 4. septembra 2016.
(Photo by Jordan Pix/ Getty Images)

Potrebna je izuzetno velika *hucpa* (bezobrazluk) da bi se sedelo na udaljenom udobnom mestu, pod zaštitom Katara – saveznika Irana i Hamasa. Ta država iz Zaliva takođe se pretvara da je prijatelj Sjedinjenih Država. Čudno je što je jedan „politički“ lider toliko veseo u vezi sukoba koji je, uprkos naduvanoj statistici o civilnim žrtvama u Pojasu Gaze koju nudi Hamas, svakako naneo ogromne patnje njegovom sopstvenom narodu. Krijući se pred IDF-om u mreži tunela veličine mreže sistema podzemne železnice u Njujorku, a sve ispod kuća u kojima su civili, oni su pokrenuli sukob koji je garantovao da će dobar deo Pojasa Gaze biti uništen. I sam Hamas je ozbiljno oštećen.

Navodno je oko 17.000 njegovih boraca ubijeno, a njegove sveukupne organizovane vojne formacije više nisu u stanju da se bore. Isto važi i za njihovu sposobnost da na Izrael šalju dalekometne rakete.

Preživljavanje je ravno pobedi Hamasa

Teško je primeniti bilo kakvu normalnu definiciju pobeđe ili poraza i tvrditi da posle orgije ubijanja, silovanja, mučenja, kidnapovanja i razuzdane destrukcije u Izraelu 7. oktobra 2023, Hamas nije potučen.

Međutim, Mašaal se ne slaže, i teško je naći grešku u njegovom rezonovanju.

Dok se većina nas, što je razumljivo, fokusirala na borbe u Gazi, kao i na način na koji je teroristima Hezbolaha uspeo da suštinski rasele deo severnog Izraela svojim nasumičnim gađanjem civila, jedan od ključnih frontova nije na Srednjem Istoku. On je u Sledinjenim Državama.

Uprkos činjenici da velika većina Amerikanaca podržava Izrael i protivi se Hamasu, politička borba u vezi rata u Gazi odvija se na način na koji su teroristi i želeli da se odvija. To se vidi na osnovu uverenja Kaleda Mašaala, šefa Hamasovog „političkog krila“, kao i po Hamasovoj pregovaračkoj taktici i strategiji u Gazi. Posle 7. oktobra 2023, teroristi nisu činili ništa drugo osim što su otezali i trošili vreme. Očekivali su da će im vreme potrebno da izraelska ofanziva splasne obezbediti Sjedinjene države, najbliži saveznik Izraela.

Bajden je vukao noge i tako pomagao Hamasu

Na početku je izgledalo da im opklada neće upaliti. Inicijalna Bajdenova reakcija na masakr 7. oktobra bila je da se pridruži premijeru Benjaminu Netanjahuu koji je rekao da je jedini ispravan odgovor na taj jeziv zločin – eliminacija Hamasa. Međutim, tek što je izgovorio te reči, Bajden je počeo polako da se povlači sa te pozicije.

Tokom nekoliko sledećih meseci, dok je izraelska kontraofanziva bila u zamahu, Sjedinjene Države su počele dvostruku igru. S jedne strane, Vašington je i dalje snabdevao Jerusalim municijom koja je IDF-u bila veoma potrebna. Kako je vreme odmicalo izveštaji su govorili da Pentagon odugovlači sa isporukama kako bi mogao da uslovljava Izraelce. Dok je, s jedne strane, Amerika igrala ulogu vernog saveznika, Bajden i njegova administracija su uskoro počeli da pevaju drugačiju pesmu o ratu.

Na Bajdena su veliki uticaj imali niži službenici administracije i osoblje u Kongresu, koji nisu krili svoj otvoreni revolt protiv pro-izraelske politike. Sa levim krilom demokrata koji su se na sličan način protivili njegovom inicijalnom stavu odlučne

podrške Izraelu i ratu protiv Hamasa, shvatio je da bi to moglo da bude opasno po njegove šanse da ponovo bude izabran. Posledica toga bile su njegove sledeće izjave, usmerene više ka mukama Palestinaca nego ka potrebi da budu eliminisani teroristi koji su počinili najveće masovno ubistvo Jevreja od Drugog svetskog rata i Holokausta.

Priklanjanje levici je postalo uočljivije kako se bližila kampanja za izbor predsednika na početku 2024. Bajdenovi gestovi su bili usmereni ka umirivanju pro-hamasovskih antisemitskih glasača u arapskim tvrdavama u Americi, kao što je Dierborn u državi Mičigen, i ka probuđenim levokrilnim aktivistima koji su lažno etiketirali Izraelce kao „naseljeničke kolonizatore“ a Izrael kao „aparthejd“ državu. Umesto da se odupre levičarskim zahtevima za momentalni prekid vatre, čime bi se u suštini sačuvao Hamas, administracija je počela da se oglašava u tom smislu i da gura ka sporazumu kojim bi se rat završio uz bilo kakvu cenu, čak i bez oslobađanja izraelskih talaca koje Hamas još uvek drži.

Kada je Izrael potisnuo Hamasove borbe do poslednje enklave na jugu Pojasa Gaze, Bajden i potpredsednica Kamala Haris su bili jednako glasni u zahtevu da Izrael ne sme da uđe u Rafu koliko i antisemitski demonstranti po ulicama i koledžima Amerike.

Koliki god da je bio pritisak javnosti na Izrael, još je gora bila prinuda koju je administracija vršila na Netanjahua. Težilo se odlaganju svakog napora Izraelaca da dovrše teroriste.

Uskoro su zvaničnici američke administracije počeli da kao papagaji ponavljaju da je Hamas „ideja“, i da se ideju ne može pobediti, a ne da je to teroristička snaga koja može da bude eliminisana. Bilo je u prošlosti mnogo „ideja“ koje su slomljene vojskom, kao što je nacizam koji nije preživeo poraz genocidnog režima Adolfa Hitlera. Ali Amerikanci i izraelski liberali smatraju da je Hamas večna snaga. Usvajanjem takvog stava izgubljena je prilika da se ubede Palestinci da se odreknu svojih fantazija o eliminaciji Izraela, pa je tako njihov stogodišnji rat protiv cionizma produžen.

Ponašanje američke administracije, u kombinaciji sa naglim bujanjem antisemitizma posle 7. oktobra, naročito po pro-hamasovskim centrima na elitnim univerzitetima, logično je da Hamas nije imao nameru da ozbiljno pregovara o puštanju talaca. Kao što je Mašaal rekao *Times*-u, Hamas je u svemu tome video ohrabrenje da dalje sprovodi svoj plan skrivanja po utvrđenjima u preostaloj mreži tunela, da se drži sve dok američki i međunarodni pritisak – uvećan anti-izraelskom pristrasnošću glavnih medija – ne prisili Izrael da se zaustavi i da dozvoli islamistima da iz ovog rata izađu kao pobednici.

Demoralizacija Izraelaca

Mora se priznati da je ključni element napora Bajdenove administracije bila činjenica da je, kao što je zapaženo u priči u *Times*-u, mnogo osoba iz rukovodstva IDF-a i izraelskih bezbednosnih organizacija usvojilo sličan defetistički stav u vezi sa Hamasom.

Ponašanje rukovodstva vojske – i pre i posle 7. oktobra – biće predmet formalne istrage, a posle toga još mnogo decenija i predmet istorijskih istraživanja. Dovoljno je reći da se čini da je takav stav u vezi Hamasa umnogome proizvod istog onog načina razmišljanja koji je ostavio zemlju nepripremljenu za napade kao što je bio tog Šabata ujutru, a zatim zahtevao više nedelja priprema za početak napada na počinioce zločina.

Treba reći da Netanjahu snosi odgovornost za te propuste jer je bio predsednik vlade. Ali poštovanje uniforme i ranijih rezultata ne može ni vojno rukovodstvo osloboditi krivice za tu neverovatnu bruku. Kao što sam od mnogih Izraelaca čuo tokom protekle godine, ako rat ne ide u povoljnom pravcu, uvek je to greška generala a ne vojnika u borbama i nižih oficira, koji se hrabro bore i neretko ginu pokušavajući da ograniče žrtve među palestinskim civilima.

Mada Izraelci imaju sva prava da protestuju protiv svoje vlade, čak i u vreme rata, Hamas takođe vidi tu neslogu unutar jevrejske države i to smatra svojim preimućstvom. Porodice preostalih talaca, kao i Netanjahuova opozicija, sada pokušavaju da ga nateraju da odustane od rata, da potpiše sporazum o prekidu vatre, čak i ako to u suštini znači ponovnu predaju Gaze Hamasu i omogućavanje da se užasi od 7. oktobra ponove. Ima više razloga iz kojih razumem takav stav, ali ostaje činjenica da Hamas upravo na to i računa.

Tvrđnja da postoji američko „priznanje“

Hamas američki pritisak vidi kao svoj pun pogodak. Kao što je Mašaal naglasio, način na koji je Vašington vodio pregovore o taocima jednak je „priznanju“ od strane Amerike da je Hamas njihov diplomatski partner a ne prezrena teroristička organizacija koja je van zakona. I tu je on u pravu.

Nije jasno do koje mere oni prate pripreme za predsedničke izbore u Americi, ili računaju da će biti izabrana ova ili ona strana, ali je očigledno da im se više dopada stav Kamale Haris koja zastupa „momentalni prekid vatre“, za razliku od komentara ranijeg predsednika Trampa koji praktično znače zeleno svetlo da se „završi posao“ eliminacije terorista.

Hamasova vojna snaga unutar Gaze nije u potpunosti eliminisana, ali je to samo senka u odnosu na ono što je bila pre prošlog oktobra. Sada čak počinju da kruže i izveštaji o stanovnicima

Gaze koji već izvlače neke očigledne zaključke o velikoj ceni prepuštanja Hamasu da ih vodi iz katastrofe u katastrofu. Iako se fokus Izraelaca sve više okreće prema severnoj granici i imperativu da se zaustavi Hezbolah, čija je neprekidna vatra dovela do depopulacije velikih delova zemlje koji su na direktnoj vatrenoj liniji terorista, nije prestala potreba da se nastavi rad na uništenju tunela i eliminaciji preostalih elemenata Hamasa. Možda će to trajati godinama i zbog toga su neki Izraelci obeshrabreni, a Bajden i Kamala Haris besni. Međutim, ideja da postoji bilo kakva realna alternativa nastavku borbe koja će na kraju Izraelu doneti bezbednost – u vidu obustave vatre/predaje Hamasa ili dovođenja stranih snaga u Gazu da bi se zaustavio Hamas, jednostavno je puka maštarija.

Realnost palestinske politike

Jedna je stvar jasna na osnovu članka u *Times*-u: Hamas nikada neće odustati od svog zahteva da mu Izrael vrati Gazu. I sve dok taoci mogu korisno da mu posluže, Hamas će mnoge od njih i dalje držati – uprkos verovanju nekih Izraelaca da su Netanjahova tvrdoglavost ili politička ambicija prepreka za njihovo oslobađanje. Štaviše, Hamasovi lideri su u pravu što veruju, uprkos razumljivog besa koji vlada među Palestincima u Gazi, da osnovna jednačina palestinske politike ostaje nepromenjena. Tokom proteklog stoleća palestinske grupe i njihove vođe uvek su sticali kredibilnost prvenstveno zato što su proivali jevrejsku krv. Hamas računa da će na kraju požneti veliku dobrobit za sebe zbog zločina počinjenih 7. oktobra, i da će to biti u vidu široke podrške koja će im omogućiti da skinu lidera palestinskih vlasti, Mahmuda Abasa, i njegovu Fatah partiju u Judeji i Samariji – kao što su učinili ranije u Gazi. Da bi došli do tog dobitka oni treba samo da prežive rat. Čini se da su uvereni da su našli formulu koja im upravo to omogućava.

Džonatan S. Tobin

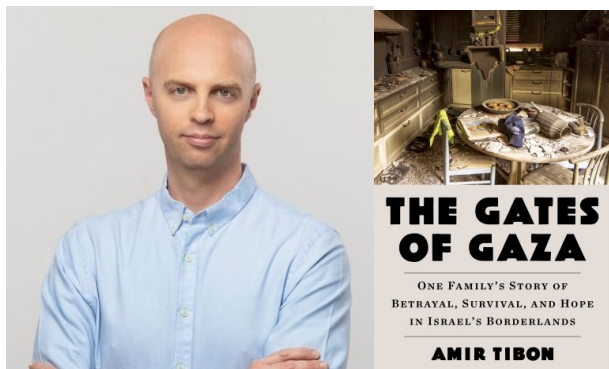
Ako IDF-u bude dozvoljeno da svoje zadatke reši bez stranog mešanja, Hamas će na kraju biti eliminisan. Možda to neće biti obavljeno lako ili brzo. Time bi se svakako sprečio povratak Hamasa na vlast u Gazi i obezbedilo da njihovo terorisanje Izraela i Palestinaca prestane. Ipak, Mašaal i drugi

iz njegove terorističke grupe kao za svoju garanciju za preživljavanje računaju na mlitave američke političare, ideološki motivisane levičarske demonstrante i političke aktiviste, na medije koji su uvek spremni da demonizuju Izrael i njegovu samoodbranu, kao i na ratni zamor i brigu za izraelske taoce. Možemo da se nadamo da tu nisu u pravu, ali je lako razumeti zbog čega je teroristički lider uveren da može da istraje duže od Izraelaca – jer ima pomoć iz Amerike.

Džonatan S. Tobin (*Jonathan S. Tobin je odgovorni urednik JNS /Jevrejski novinski sindikat/*. Možete ga pratiti na *@jonathans_tobin*. Objavljeno uz dozvolu JNS) 19. septembar 2024.

© 2024 Gatestone Institute. All rights reserved. The articles printed here do not necessarily reflect the views of the Editors or of Gatestone Institute. No part of the Gatestone website or any of its contents may be reproduced, copied or modified, without the prior written consent of Gatestone Institute.

Preveo Brane Popović

Amir Tibon, rođen 11. februara 1989, je izraelski novinar i pisac. Radi za *Haarec*, ali je radio i za *Valu vesti* i kao diplomatski dopisnik.

Kapije Gaze je priča o izdaji, opstanku i nadi. O napadu 7. oktobra na kibuc Nahal Oz, malu zajednicu na izraelskoj granici sa Gazom i istorijskim događajima ispričano kroz ličnu perspektivu izraelskog novinara koji je preživio napad sa svojom ženom i ćerkama.

A.L.

Europa je umrla u Auschwitzu

Tko ili što je stvarno umrlo u Auschwitzu? Evo jednog zanimljivog gledišta. Sledi kopija članka koji je napisao španjolski pisac Sebastian Villar Rodríguez objavljen u španjolskim novinama. Nije potrebno puno mašte da se poruka prenese ostatku Europe – a možda i ostatku svijeta.

Šetao sam ulicama Barcelone i odjednom sam otkrio strašnu istinu - Europa je umrla u Auschwitzu! Ubili smo šest milijuna Židova i zamijenili ih s 20 milijuna muslimana u zadnja četiri desetljeća.

U Auschwitzu smo spalili grupu ljudi koji su predstavljali kulturu, misao, kreativnost, talent. Uništili smo odabrani narod, istinski odabrani, jer su oni iznjedrili velike i divne ljude koji su dali veliki doprinos svijetu, i tako promijenili svijet.

Doprinos židovskog naroda danas se osjeća u svim područjima života: znanosti, umjetnosti, međunarodnoj trgovini, a iznad svega, kao savjesti svijeta. Pogledajte bilo koju donatorsku ploču u bilo kojoj simfoniji, muzeju umjetnosti, kazalištu, umjetničkoj galeriji, znanstvenom centru itd. Vidjet ćete mnogo, mnogo židovskih prezimena. To su ljudi koji su spaljeni. Od 6.000.000 koji su umrli, koliko bi njih izraslo u talentirane glazbenike, liječnike, umjetnike, filantrope?

Pod izgovorom tolerancije, i zato što smo sami sebi htjeli dokazati da smo izliječeni od bolesti rasizma i fanatizma, Europa je otvorila vrata za 20 milijuna muslimana, koji su nam donijeli glupost i neznanje, vjerski ekstremizam i netoleranciju, kriminal i siromaštvo, zbog nesprenosti da rade i s ponosom uzdržavaju svoje obitelji.

Digli su nam vlakove u zrak i pretvorili naše prekrasne španjolske gradove u treći svijet, utapajući se u prljavštini i kriminalu. Zatvoreni u stanovima dobivaju besplatan novac od države, planiraju ubojstva i uništenje svojih nevinih domaćina.

I tako smo u svojoj bijedi zamijenili kulturu za fanatičnu mržnju, stvaralačku vještinu za destruktivnu vještinu, retardiranu inteligenciju i praznovjerje. Težnju europskih Židova za mirom i njihovom nadarenost za boljom budućnošću svoje djece, njihovu odlučnu privrženost životu jer je život svetinja za one koji jure za smrću, zamijenili smo ljudima obuzetima željom da umru za sebe. Kakvu je strašnu pogrešku učinila nesretna Europa.

Nedavno je Britanija raspravljala treba li ukloniti Holokaust iz svog školskog programa jer 'vrijeđa' muslimansko stanovništvo koje tvrdi da se nikada nije dogodio. Još nije uklonjen. Međutim,

ovo je zastrašujući znak straha koji obuzima svijet i kako mu svaka zemlja lako podliježe.

Danas je prošlo sedamdesetak godina od završetka Drugog svjetskog rata u Europi. Ovaj e-mail poslan je kao lanac sjećanja na šest milijuna Židova, dvadeset milijuna Rusa, deset milijuna kršćana i tisuću devetsto katoličkih svećenika koji su 'ubijani, silovani, spaljivani, izgladnjivani, premlaćivani, podvrgnuti ponižavajućim eksperimentima. Sada, više nego ikada, kada Iran, između ostalog, tvrdi da je Holokaust 'mit', potrebno je pobrinuti se da svijet 'nikada ne zaboravi'.

Koliko će godina proći prije nego što se napad na Svjetski trgovački centar 'nikada ne dogodi' jer je povrijedio nekog muslimana u Sjedinjenim Državama? Ako naše judeo-kršćansko nasljeđe vrijeda muslimane, trebali bi se spakirati i preseliti u Iran, Irak ili neku drugu muslimansku zemlju.

Moramo probuditi Ameriku, Englesku, Australiju i Europu prije nego što bude prekasno !

" Ako vas ne zanimaju poslovi vaše vlade, onda ste osuđeni živjeti pod vlašću budala ". *FB*

U ovom broju

Mario Kopic: *Spinozina ljubav*

Jadranka Pintarić: *Virginia Woolf:*

"Ipak sam ja jedina žena u Engleskoj koja ima slobodu pisati što želi"

Jafa Eliah: *Jevrejine, vrati se u grob!*

Daniel Grinfeld: *Silovanje je otpor a pejdžeri su genocid*

Basam Tavil: *Izrael ratuje protiv*

Hezbollah, ne protiv libanskog naroda

Basam Tavil: *Jedini sporazum koji*

Hamas hoće je predaja Izraela

Miriam Steiner Aviezer: *K Street*

Džonatan S. Tobin: *Zbog čega je Hamas toliko uveren da pobeđuje u ratu?*

Amir Tibon: *Kapije Gaze*

A.L.: *Europa je umrla u Auschwitzu*

Ne zaboravite da otvorite

www.makabijada.com

http://balkansehara.com/prica1_2017.html

Istraživački i dokumentacijski centar

www.cendo.hr

Lamed

List za radoznale

Redakcija - *Ivan L Ninić*

Adresa: Shlomo Hamelech 6/214226803

Netanya, Israel

Telefon: +972 9 882 6114

e-mail: ninic@bezeqint.net

<https://ninic.ninic667.wixsite.com/lamed>

*Logo Lameda je rad slikarke
Simonide Perice Uth iz Vašingtona*